Nicolae Niță
DRUM SPRE LIBERTATE
Editura "Libertatea", Jacksonville, Florida, 2025

♦

Tuturor celor care în încercarea lor de a ajunge în Libertate

au fost uciși la granițele României

♦

© Copyright / 2025
Toate drepturile rezervate

O călătorie spre Libertate

De la București către vest: jurnal de drum

În ziua de 14 August 1980, cu puţine provizii de drum puse de-a valma într'o traistă de merinde militară (era la *modă* în lumea tinerilor), am pornit din Bucureşti cu scopul clar, dar extrem de riscant: să trec frontiera fraudulos în Iugoslavia, ghidat de o determinare profundă şi dorinţa acerbă de libertate. Ca plan final, de aici urma să mă îndrept către graniţa Austriei, să găsesc o cale propice de trecere clandestină într'un loc convenabil şi astfel să ajung în Occident, părăsind pentru totdeauna lagărul comunist.

Traista de merinde...

Prima etapă a fost Gara de Nord, locul de unde mi-am "cumpărat" cu 5 lei "biletul" de tren de la *Naşu'*, cu destinaţia Ploieşti. *Naşu'* nu era altul decât controlorul de bilete al trenului, care îşi mai rotunjea şi el puţin veniturile, o practică comună în acel timp.

Oprirea la Ploiești

Ajuns la Ploieşti, am coborât din tren şi, aproape de Gara de Sud, mi-am întâlnit un prieten. În acea seară, am tras în apropierea gării, încercând să-mi adun gândurile şi să mă pregătesc pentru următoarele etape ale călătoriei

mele. Dimineaţa următoare, odată cu răsăritul, am luat un alt tren care avea să mă ducă la Predeal.

Predeal: printre turişti şi muzică frenetică

Predealul mi s'a oferit ca o premieră absolută, un loc unde am petrecut o zi amestecându-mă printre turişti şi localnici, încercând să nu atrag atenţia asupra planurilor mele. În seara acelei zile, mi-am făcut drum către o discotecă din apropierea gării, unde muzica vibra cu intensitate frenetică. Ritmurile şi atmosfera păreau să contrasteze puternic cu planurile mele interioare, dar am folosit acel moment pentru a mă integra şi a-mi păstra discreţia.

13 August 1980, cu o zi înaintea plecării, împreună cu verișorul Florinuș...

Din Predeal spre Braşov

În acea noapte, am pornit spre Braşov. Ajuns în oraşul de sub Tâmpa, dimineaţa următoare m'a găsit pierdut pe străzile pline de istorie şi farmec. Braşovul m'a primit cu un aer de mister şi mi-a oferit momentul necesar pentru a reflecta asupra drumului parcurs până atunci. Aici, am simţit că mă apropii cu paşi mici de următoarea etapă a călătoriei mele.

Etapa Sibiu

După Braşov, următorul punct pe lista mea a fost Sibiul, un oraş plin de cultură şi tradiţie, dar şi un loc unde speram să-mi regăsesc echilibrul înainte de a lua decizii finale. În jurul orei 3 după amiază, am descins la gară şi am luat un tren care mergea în direcţia Sibiului. Cu fiecare kilometru parcurs,

aventura mea prindea contur, iar dorința de a atinge libertatea devenea tot mai intensă.

Ajuns la Sibiu, cu un taxiu am pornit de la gară pe Calea Dumbrăvii, îndreptându-ne către campingul din Dumbravă de care aveam cunoştinţă. În drum, având pe partea stângă Parcul Dumbravei, am trecut de o clădire ce părea a fi închisoare, apoi am ajuns, cred, la o bifurcaţie unde se găsea un magazin tradiţional românesc. În acest loc, probabil destinat turiştilor, puteau fi găsite diverse produse de vânzare, suveniruri şi alte lucruri specifice zonei. Am continuat drumul spre stânga, iar în scurt timp am ajuns la ceea ce era cunoscut drept *Campingul Dumbrava*. Ştiam că era un parc pentru turişti. Un loc idilic şi plin de liniște: aici se găseau corturi şi căsuţe puse la dispoziţie pentru închiriere atât turiştilor, cât şi românilor. Am închiriat una dintre aceste căsuţe, nu înainte de a-l mitui pe administrator cu 10 lei, care tot insista că nu are nimic liber până în dimineaţa următoare. Era aproape de ora 10:30 sau 11 seara. Obosit după o zi lungă, m'am pregătit să mă odihnesc, însă nu mică mi-a fost surpriza când, la scurt timp, am auzit câteva bătăi în uşă. Momentul m'a luat prin surprindere şi, cu o oarecare îngrijorare, m'am apropiat de uşă şi am deschis. În faţa mea se afla o tânără blondă care, deşi părea să nu vorbească limba română, încerca să comunice în limba engleză. Printr'o combinaţie de cuvinte şi gesturi, mi-a făcut semn să o urmez spre o altă căsuţă, indicând una spre dreapta, pe care am identificat-o ulterior ca fiind numărul 8, chiar vis-à-vis de a mea.

Privind spre căsuţa respectivă, am decis să o urmez, deşi cu un sentiment de incertitudine. Pe măsură ce ne apropiam, locul părea învăluit într'un aer de mister, iar gândurile mele oscilau între curiozitate şi precauţie. În acele momente, fiecare detaliu al împrejurimilor mi se impregna adânc în memorie, marcat de intensitatea experienţei şi de dorința de a înţelege ce urma să se întâmple.

Pe mica terasă, o altă tânără se legăna într'un şezlong. În faţa ei, se desluşeau în lumina oarbă sticle de bere, aparent de marcă străină. Gesturile ei, pline de curtoazie, îmi sugerau să mă apropii. Ambele fete erau poloneze, după cum am aflat, turiste sosite în România de câteva zile cu maşina (un fel de Fiat liliputan), în drum spre mare.

Acea noapte s'a transformat într'un moment neașteptat de prietenie, în ciuda faptului că limbile noastre diferite ne limitau conversațiile. Sticlele de bere poloneză au devenit un catalizator pentru veselie, iar râsetele noastre, mai mult în surdină, au umplut liniștea misterioasă a Dumbravei. Jocurile de mimă și gesturile improvizate au creat o atmosferă aparte, eliminând orice barieră culturală sau lingvistică. Nu eram singurii care petreceam în noapte. Până aproape de ivirea zorilor, am împărtășit povești pe care poate nici măcar nu le înțelegeam complet, dar care ne conectau într'un mod profund deosebit.

Când liniștea tăcută a nopții a început să fie treptat înlocuită de cântecul păsărilor din zori, am simțit oboseala strecurându-se subtil, dar am continuat să ne bucurăm de momentele efemere. În cele din urmă, cu un sentiment de mulțumire și pace, ne-am îndreptat fiecare la paturile noastre, iar eu am păstrat în minte această noapte ca pe o amintire aparte, în mijlocul unei călătorii marcate de incertitudini.

M'am odihnit puțin reflectând asupra drumului lung pe care îl aveam în față, iar spre prânz, după un scurt tur al orașului, am ajuns în fața hotelului Continental, unde, pe atunci, mai în jos, se afla un mare magazin general, cu de toate. Parcă avea și un nume, dar astăzi nu îmi aduc aminte de el (Dumbrava?).

Lipsit de resurse financiare suficiente, am încercat să găsesc o modalitate de a-mi suplimenta banii. Norocul mi-a surâs când am ajutat doi oameni mai în vârstă să încarce și să descarce un frigider și alte obiecte grele. Ca răsplată, aceștia mi-au oferit 25 de lei, o sumă mică dar esențială pentru următorul pas al călătoriei mele.

Deva – Reșița

Seara, am părăsit Sibiul și m'am îndreptat spre Deva. Cu *Naşu'* am convenit toate călătoriile în afara acesteia din Sibiu. Pe cursă se afla un supracontrol și omul nu a îndrăznit să-și asume riscul. După o scurtă oprire în Deva, timp în care am urcat la Cetate strecurându-mă cu grije prin oraș, am reluat

călătoria mai departe către Reşiţa. În gara din Caransebeş, trenul a stopat circa 10-15 minute. Câţiva pasageri, cunoscători ai traseului, s'au dat jos să fumeze; am făcut şi eu acelaşi lucru: în latura din dreapta a peronului, tocmai spre capătul unde se găsea locomotiva, se deslușea o patrulă de miliție în discuție amicală cu impiegatul gării. Nu păreau prea interesaţi de pasagerii coborâţi. Am răsuflat uşurat abia în momentul când trenul a şuerat de plecare şi s'au închis uşile, observând că patrula a rămas pe peron.

Fiecare pas al călătoriei mele era încărcat de riscuri, dar şi de speranţa libertăţii, dincolo de graniţele care încercau să-mi limiteze visurile. Eram cuprins şi de o stare de tensiune interioară, ştiind cât de aproape eram de frontieră odată ajuns la Reşiţa: de aici mă despărţeau aproximativ 25-30 de kilometri.

Călătoria în întregul ei a fost lungă şi obositoare! Precaut, am evitat să atrag atenţia asupra mea, limitându-mă să stau mai tot timpul în picioare la capătul vagonului, în spaţiul către uşile de ieşire.

Am ajuns în Reşiţa aproape de miezul nopţii. N'au fost dificultăţi la ieşirea din gară, lipindu-mă de un grup mai compact de călători. M'am depărtat iute de zonă şi am căutat să rămân cât mai ascuns, evitând orice loc care ar fi putut să atragă atenţia. Străzile înguste şi întortocheate păreau să se adune în semicercuri, ducând toate către o piaţă centrală, unde şerpuia un râu liniştit. Aici se afla autogara oraşului, nodul de unde porneau oamenii în călătoriile lor către diverse destinaţii din împrejurimi, ori veneau în oraş din aceste localităţi.

Până în zori, m'am strecurat prin punctele mai retrase ale oraşului, încercând să înţeleg ritmul locului şi să-mi planific următorii paşi. N'am întâlnit nici un miliţian! Auzisem de o comună numită Grădinari şi care se afla foarte aproape de graniţă. Iniţial, acesta era planul, să ajung la Grădinari şi de acolo să mă orientez în partea cealaltă. Totuşi, aflasem şi de riscuri, anume că în apropierea frontierei se găseau patrule care controlau actele pasagerilor. Bineînţeles, suspecţi erau toţi aceia care veneau din alte puncte ale ţării, fără niciun scop care să le dovedească prezenţa acolo. M'am gândit şi la o alternativă.

Lumina dimineţii m'a găsit pregătit: am decis, cu tot riscul, să iau unul dintre autobuzele ce aveau ruta spre comuna Dognecea, o localitate către graniţă,

dar nu chiar atât de apropiată: se afla cam la jumătatea distanţei. Scuteam din drumul lung şi greu mulţi kilometri.

Încep să se observe ici şi colo oameni care se încrucişează grăbiţi, în drum către locurile de muncă. Prind tot mai mult curaj şi încredere! Sunt lângă perimetrul zonei centrale: un loc deschis, o esplanadă cu o fântână arteziană la mijloc, apa ţâşneşte anemic, bănci de lemn, câteva blocuri noi în jur, un magazin general. Îşi fac apariţia şi câţiva măturători cu nelipsitele tomberoane. Începea cu adevărat o nouă zi.

Pe o străduţă apropiată, observ un „expres cu autoservire" deschis. Intră oameni şi ies, aproape în acelaşi ritm! Intru şi eu, confident... Aştept la coadă cam cinci minute şi am noroc de două ouă prăjite şi două chifle tari. Personalul localului este încă în stare de somnolenţă, se mişcă încet, dar consumatorii (unii dintre ei), încercă să-i trezească şi să le facă reproşuri că durează prea mult aşteptarea, pentru că *„ei stau de vorbă în spate!"*. *„- Haide băi, nu mai e ouă deloc!"* - zice unul la coadă. Sare altul, încurajat şi el de oportunitate să se pronunţe: *„- Vă bateţi joc de lume!..."* Sunt la aceeaşi masă cu doi oameni care aprobă tacit din cap, apoi vorbesc aşa, parcă să aud şi eu: *„- Aşa e dom'le! Are dreptate!"* Un nene frumos, bine prins la trup, intervine şi el din spate: *„- Staţi to'arăşi la rând, că oamenii muncesc din greu..."* Nimic ieşit din tipar!

Comesenii pleacă! Alţii, cu tăvile în mână vânează după locuri, după o masă liberă... Plec şi eu şi mă pierd pe o alee. Nu departe, văd un centru de pâine cu lacto-bar. Stau un pic la coada lungă care nu se mişcă, merg în faţă şi mă adresez vânzătoarei că vreau doar să cumpăr un pachet de grisine. Spre nemulţumirea unora, care aşteaptă ordonaţi *„să vie maşina cu pâine "* şi care îşi închipuie că eu *m'am infiltrat în faţă* şi conversez discret cu vânzătoarea, încep să vocifereze: *„- Ce te bagi dom'le în faţă?! N'ai ruşine?"*... Da! Nu e uşor să stai ca un tipar, unul în spatele celuilalt, şi să nu fii frustrat că alţii îşi creează avantaje. Într'un fel, mă durea neînţelegerea oamenilor, dar era deja un tipic obişnuit. Pe mine, personal, nu mă afecta. Ies sub privirile dezaprobatoare ale celor care stau la coadă şi îmi caut de drum. Mai jos, dau de o Tutungerie unde cumpăr mai multe pachete de ţigări *„Carpaţi"* fără filtru.

Vagabondez în jurul zonei centrale, fumez şi aştept. Sunt puţin încordat în faţa celor ce aveam de făcut. Plecau maşini de călători şi se pierdeau în direcţii diferite. Devenisem nerăbdător! Am traversat podul din apropierea Autogării unde se găseau aliniate câteva autobuze pentru curse şi m'am orientat după casa de bilete. Circumspect, mai întâi am încercat să identific dacă au loc controale ale pasagerilor ce plecau la rându-le în localităţile aflate spre sud, către graniţă. Iată maşina de Bocşa, gata să pornească: nici un fel de control! Am cumpărat bilet de călătorie cu destinaţia Dognecea...

Dognecea

La ora 10:30 pleca autobuzul, aşa că am urcat şi am găsit un loc în spate, lângă doi oameni, cu puţin trecuţi de prima vârstă, care se întorceau dintr'o vizită la feciorul lor în oraş, după cum mi-au povestit. Iscoditori, m'au întrebat unde merg. Le-am înşirat o mică poveste: subsemnatul, eram din Reşiţa, în vacanţă, şi mergeam la un prieten, Nelu. - Al cui? – că erau mai mulţi Ioni prin comună. Nu ştiam şi oamenii mi-au înşirat pe cei câţiva de care aveau ei habar. Doi dintre ei chiar erau „la şcoale" în Reşiţa. Nu eram sigur care dintre cei doi, am adăugat că „stă undeva la margine", aşa că discuţia s'a abandonat. – O fi „din ţigănie" - şi-a dat cu părerea până la urmă bărbatul, rezolvând problema; şi aşa a rămas. În sfârşit, pornim, şi nu după mult timp ieşim din oraş! Călătoria e plină de tensiune, dar şi de speranţă. Privesc în linişte pe geam şi meditez. Simt că Libertatea e aproape, la doar câţiva kilometri distanţă.

Drumul spre Dognecea, pietruit şi plin de hârtoape, a început cu peisaje de o frumuseţe liniştitoare: o câmpie nu prea întinsă la dreapta, apoi dealuri mai mici sau mai înalte, unele acoperite cu vegetaţie sălbatică, altele cu petece de pădure dese ce păreau să ascundă secrete nespuse. Fiecare kilometru parcurs mă purta mai aproape de graniţă, iar priveliştea mă îmbărbăta, trezindu-mi o mică licărire de optimism.

Autobuzul a făcut două escale până să ajungem la Dognecea, iar timpul părea să curgă cu o lentoare ciudată, aproape ritualică. La intervale, se vedeau

sălaşurile oamenilor din zonă, nutreţuri cosite şi strânse în căpiţe, iar casele lor simple şi îngrijite, păreau să reflecte o viaţă tihnită, ancorată în natură. Fiecare detaliu al acestor locuri îmi oferea un moment de respiro înaintea următorului pas al călătoriei mele pline de tensiune, dar şi de speranţă. Am ajuns în jurul orei 12...

În Dognecea, autobuzul a oprit mai întâi în partea de sus a comunei unde mi-am luat la revedere de la cei doi, iar apoi ne-a lăsat la destinaţia finală, în celălalt capăt. Cei rămaşi au coborât şi s'au răsfirat rapid pe străzile din apropiere, fiecare urmându-şi propriul drum către casă. Am coborât şi eu, ultimul... Şoferul, cu o sticlă în mână, s'a îndreptat către o fântână apropiată. Nu m'a iscodit cu privirile. Câţiva pasageri îşi făceau de-acum loc în autobuz, către Reşiţa.

Părăsind Dognecea, păşind pe drumul pietruit ce ieşea din comună către sud-est, am rămas singur, cu gândurile mele. Aerul era proaspăt, iar liniştea locului părea aproape solemnă, ca un preludiu al momentului ce urma să vină.

Cu fiecare pas, mi se părea că pădurile din apropiere mă chemau, promiţând adăpost şi protecţie. Peisajul îşi dezvăluia frumuseţea sălbatică nealterată, iar drumul pietruit şerpuia printre dealurile acoperite până sus de codrii verzi din jur. Eram cuprins de o senzaţie ciudată, un amestec de teamă şi determinare, dar privirea spre orizont îmi amintea scopul pentru care pornisem: libertatea, care părea tot mai aproape.

Am urmat drumul, încercând să mă depărtez cât mai repede de locul unde coborâsem din autobuz. În mintea mea persista acea senzaţie ciudată, cum că opririle anterioare ar fi putut să fie puncte de verificare, de control al actelor. Totuşi, norocul mi-a surâs: niciun oficial, nicio întrebare, nicio legitimaţie cerută. Rămâneam liber şi neobservat.

Am mers astfel câteva ore pe drumul care părea că duce în necunoscut şi nu se mai termina. Parcursesem mulţi kilometri până aici. La un moment dat, relieful înălţimilor s'a schimbat şi am zărit într'o parte nişte case răsfirate. Le-am depăşit şi mi-am urmat calea. Un sfert de oră şi ceva mai înainte am început să disting o şosea asfaltată care intersecta drumul pietruit. Pomi bătrâni şi groşi aliniau de-acum în ambele părţi drumul drept pe care

păşeam, creaţi parcă să ghideze paşii celor care treceau pe acolo. Un aer de solemnitate învăluia locul, ca o invitaţie tăcută să continui fără teamă.

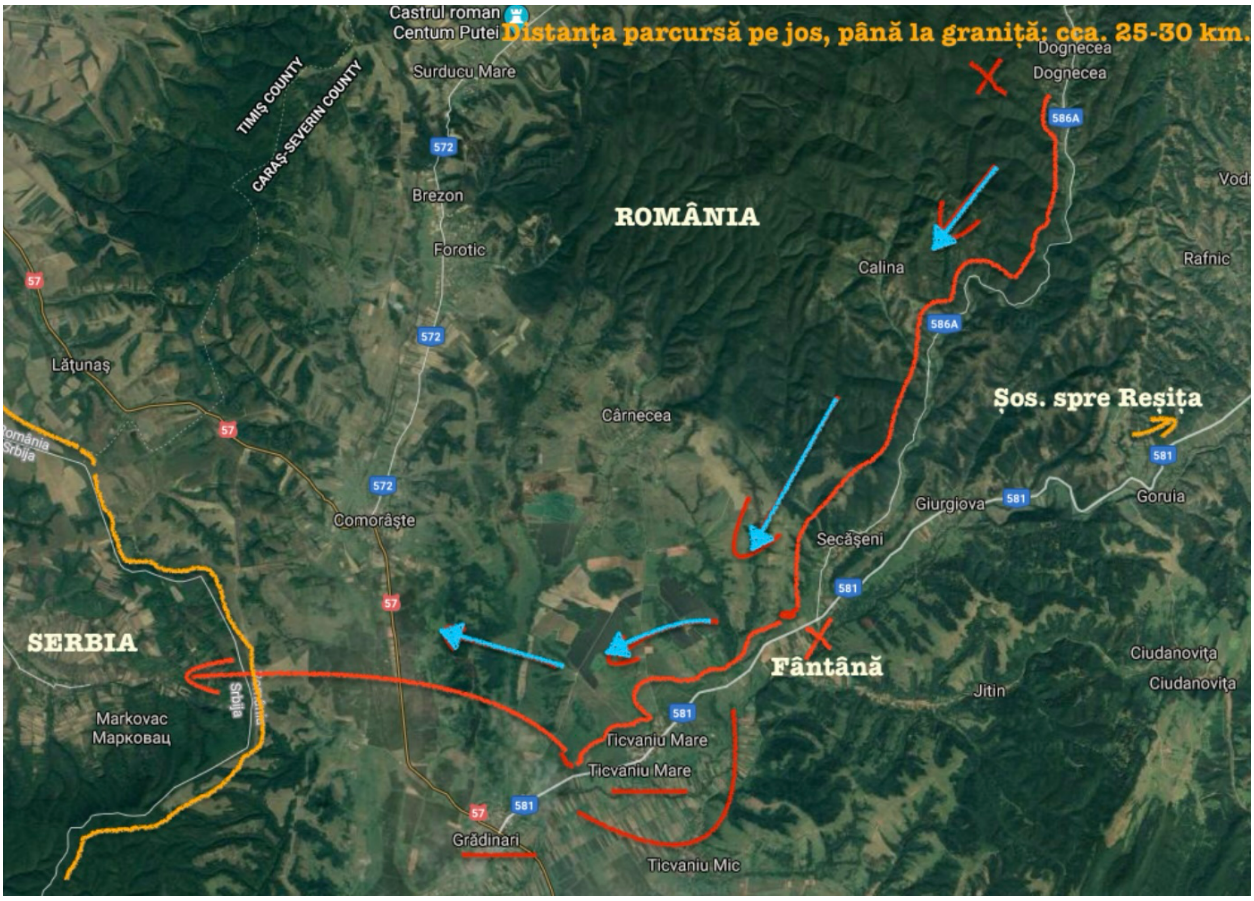

Întreg traseul parcurs din comuna Dognecea şi până la graniță...

Aproape de şosea, am întâlnit patru persoane care veneau din direcţia opusă, îndreptându-se probabil către localitatea pe care o trecusem doar cu puţin timp înainte. Chipurile lor păreau calme, iar mersul lor, liniştit. Ne-am salutat simplu, ca între străini, după care fiecare şi-a continuat drumul. Era un moment trecător, dar care, în acel context, îmi părea semnificativ: întâlniri scurte, dar care confirmau că eram încă în siguranţă.

Cu paşi hotărâţi, m'am îndreptat spre şoseaua principală. Fiecare pas mă apropia de limita care mă despărţea de libertate, acea graniţă invizibilă dar atât de puternică în mintea mea. Aerul răcoros îmi aducea un strop de claritate, iar peisajul din jur — dealuri domoale, pomi şi câmpuri ce se întindeau până departe — părea să îmi aline frica şi să-mi întărească

speranţa. Eram aproape. Libertatea râvnită îmi da curaj, cu toate consecinţele care puteau decurge în cazul unui eşec, chiar şi preţul vieţii.

Ajuns la bifurcaţia cu şoseaua, pe partea cealaltă am observat o fântână. Era o prezenţă binevenită. Cuprins de sete, am traversat şoseaua cu grijă, privind în stânga şi'n dreapta, de parcă orice mişcare putea atrage priviri indiscrete. Nu era nimeni în jur! Câteva maşini rare pe şosea, în drumul lor.

Apa rece din fântână a fost o adevărată binecuvântare. Mi-am răcorit faţa, m'am spălat pe mâini, iar stropii reci mi-au reînviat simţurile. În acea clipă, liniştea pădurii din jur şi prospeţimea apei m'au făcut să uit pentru o secundă tensiunea drumului.

După ce m'am reîmprospătat, m'am retras înapoi în colţul pădurii, ferit de orice priviri curioase. Acolo, printre copaci, timpul curgea altfel. Aşteptam lăsatul serii, momentul în care întunericul părea să ofere protecţie, o mantie care să mă învăluie şi ascunde pentru a trece neobservat.

Privirea mi-a a fost atrasă de un indicator pe marginea drumului: spre dreapta, scria "Ticvaniul Mare", iar mai departe "Ticvaniul Mic". Două comune ce, probabil, precedau ultima oprire înainte de graniţă. Aceste nume purtau o rezonanţă aparte, o geografie a speranţei, dar şi a incertitudinii. Eram aproape, dar fiecare pas înainte părea să fie însoţit de o greutate invizibilă: teamă şi aşteptare, împletite cu o dorinţă arzătoare de libertate.

Pădurea tăcea; doar foşnetul frunzelor mi-era martor. Ştiam că, undeva, dincolo de graniţă, mă aştepta răspunsul la toate întrebările mele, acea izbăvire pe care o căutasem atât de mult. Cu inima plină de speranţă, dar atent la fiecare zgomot din jur, am rămas pe loc, pregătit să-mi continui drumul când momentul potrivit s'ar fi arătat.

Drum în noapte

După lăsarea serii, am decis să părăsesc adăpostul pădurii şi să continui drumul paralel cu şoseaua ce ducea către Ticvaniul Mare, Ticvaniul Mic şi apoi Grădinari. Conştient de necesitatea discreţiei, m'am străduit să rămân

cât mai departe. Păşeam în noapte şi aerul nopţii devenea tot mai rece, iar umbrele copacilor pierduţi în urmă, păreau să danseze sub clarul de lună, însoţindu-mi fiecare pas.

Cu gândurile năpădite de întrebări în faţa drumului necunoscut, am fost brusc întrerupt de un lătrat puternic ce părea să vină din depărtare. Apoi, în liniştea aproape absolută, am auzit alte lătrături, din ce în ce mai aproape, urmate de un cor de clopote care răsunau haotic.

Era clar: undeva în apropiere se afla o turmă de oi. Ochii mi s'au îndreptat febril în căutarea unui adăpost sau a unui loc unde să mă pot ascunde, dar în jur nu era decât întunericul pădurii de-acum depărtate şi câmpurile învăluite în ceaţa nopţii.

Am simţit cum adrenalina îmi inundă corpul în momentul în care câinii păreau să se apropie cu o viteză ameţitoare. Lătrăturile lor deveneau tot mai clare şi ameninţătoare, iar în mintea mea se năştea o singură idee terifiantă: nu aveam nimic cu care să mă apăr. Piciorul meu ezita să mai păşească înainte, iar teama de a fi descoperit se amesteca cu o frică viscerală de a fi atacat. Aveam doar traista de merinde, dar nu-mi făceam speranţe prea mari că mă pot apăra.

Apoi, într'un moment care părea desprins dintr'un vis, din depărtarea întunericului s'a auzit un glas puternic şi hotărât. Era ciobanul turmei, care le striga să se oprească şi să se întoarcă la turma de oi. A urmat un fluierat clar şi poruncitor către câini, iar aceştia, de parcă ar fi înţeles totul, s'au potolit treptat. Lătrăturile lor au scăzut în intensitate, iar talăngile de la gâturile oilor au rămas singurele sunete care îmi învăluiau auzul.

Încă tremurând, am rămas nemişcat, ascuns parcă de umbra pământului unde m'am ghemuit. Talăngile sunau ca nişte ecouri îndepărtate ale unui pericol trecut. Eram, poate, la câteva sute de metri de Ticvaniul Mare, dar în acel moment, aşezarea părea mai departe decât oricând. M'am întrebat dacă această întâlnire neaşteptată era un avertisment sau doar un alt obstacol pe drumul meu spre libertate. Am aşteptat ca liniştea să se reinstaleze înainte de a-mi continua călătoria, cu inima încă bătând nebuneşte, dar cu o hotărâre reînnoită de a ajunge la destinaţie.

Cuprins de oboseală, am înconjurat Ticvaniul Mare la o oarecare distanţă, încercând să evit orice contact direct cu localnicii. Pe măsură ce paşii mă purtau în acest înconjor, am observat cum drumul părea să se contopească cu Ticvaniul Mic, în continuare. Din depărtare, acordurile stridente ale unei petreceri răsunau în întuneric, spărgând liniştea nopţii. Era o nuntă, iar energia voioasă a sărbătorii părea să se răspândească în aer, amestecându-se cu întunericul nopţii.

Drumul parcurs de la Ticvaniul Mare și până la granița cu Iugoslavia...

Eram aproape în cealaltă margine, doar câteva uliţe până în capătul comunei, când am decis să mă strecor pe una din ele chiar în şoseaua principală care traversa aşezarea, mizând pe faptul că agitaţia sărbătorii nu va atrage atenţia asupra prezenţei mele. Ajuns pe şoseaua principală, am mers precaut câţiva zeci de metri, observând oamenii care, pe partea cealaltă a ei, veneau sau plecau de la nuntă. Erau feţe vesele, cu haine colorate şi zâmbete largi, iar

sunetele râsetelor şi ale conversaţiilor păreau să-mi facă drumul mai tensionat. M'am oprit brusc când am văzut mai sus câţiva trecători apropiindu-se. Erau la ceva distanţă, totuşi am simţit nevoia urgentă să mă ascund. Având timp suficient, m'am deplasat spre un intrând pe care doar îl trecusem şi am înaintat circa 20 de paşi în semiîntuneric, punându-mă la adăpost de privirile curioase ale sătenilor.

Am stat nemişcat, ascultând zgomotele paşilor şi fragmentele de conversaţie care se estompau treptat. Când liniştea s'a reinstalat, am ieşit şi mi-am reluat călătoria, de această dată cu mai multă prudenţă. Nu am mai întâlnit pe nimeni în restul drumului până la ieşirea din comună. La stânga, un semn indica Ticvaniul Mic.

Am ieşit din Ticvaniul Mare, aţinându-mă paralel, din prudenţă, la 15-20 de metri de marginea şoselei care mergea şi se continua către comuna Grădinari. Cu fiecare pas, simţeam cum distanţa către destinaţia mea se reducea, însă oboseala şi tensiunea drumului continuau să mă apese.

Păşeam cu precauţie de-a lungul unui gard de plasă, fiecare sunet al paşilor mei amestecându-se într'un ritm aproape hipnotic cu adierea uşoară a frunzelor sub lumina palidă a lunii. În dreapta, în semiîntunericul nopţii, misterioase, se desluşeau rândurile unei livezi. Pomi înalţi se desfăşurau într'o simetrie stranie, ca şi cum ar fi fost martori tăcuţi la fiecare mişcare a mea, conduşi în aceeaşi direcţie spre Grădinari.

Trecusem circa 200 de metri, când liniştea nopţii a fost tulburată de sunetul inconfundabil al unui motor. O maşină se apropia, farurile ei luminând şoseaua în bătaia lor din direcţia Ticvaniul Mare către Grădinari. M'am lipit de gardul din plasă, încercând să îmi ascund silueta şi să observ ce se întâmplă, dar ce am descoperit mi-a tăiat respiraţia. La câteva sute de metri în faţa mea, un post de control al grănicerilor se contura în lumina farurilor. Erau doi soldaţi în uniforme, iar şoseaua era blocată de o barieră improvizată, peste care flutura un fanion. Şoferul maşinii a fost legitimat rapid, iar atmosfera părea încărcată de o tensiune palpabilă.

M'am oprit, nedorind să fac niciun pas care să mă trădeze. Drumul înainte era acum o capcană evidentă, iar posturile de grăniceri erau un obstacol ce îmi punea la încercare planurile. M'am ghemuit la marginea gardului,

ascultând dialogurile scurte dintre grăniceri şi şofer, încercând să îmi adun gândurile. Trebuia să găsesc o cale de a ocoli această barieră fără a fi descoperit. În acea clipă de introspecţie, gândul mi-a sărit imediat la livada care se întindea parcă fără sfârşit doar la câţiva paşi. Era singura soluţie pe care o aveam, refugiu şi şansă de a continua fără a atrage atenţia.

Cu inima bătând nebuneşte, m'am întors spre gardul de plasă, hotărât să găsesc o modalitate de a mă strecura în siguranţa oferită de pomii livezii. Sentiment efemer de protecţie şi speranţă. Drumul spre Grădinari era încă înaintea mea, şi, deşi obstacolele păreau mai mari ca oricând, dorinţa de libertate mă împingea să merg mai departe, cu fiecare pas calculat şi fiecare decizie cântărită cu atenţie.

O singură soluţie exista: sar gardul şi mă pierd în livada alăturată. Am aşteptat câteva secunde, ascultând cu atenţie zgomotele din jur, încercând să mă asigur că soldaţii nu erau atenţi. Mi-am adunat curajul şi cu o hotărâre neaşteptată, chiar în momentul când am auzit zgomotul maşinii pornite, am escaladat gardul. Cu o mişcare rapidă, am sărit în partea cealaltă, aterizând pe pământul moale.

Frunzele pomilor foşneau uşor în adierea nopţii, iar întunericul dens din livadă mă înghiţea ca un adăpost binevenit. Am început să merg cu paşi grăbiţi, dar atent calculaţi, către vest, ghidat de instinct mai mult decât de orice repere clare. Trecusem aproximativ un kilometru, iar respiraţia mea devenea tot mai lină pe măsură ce mă depărtam de zona periculoasă.

În cele din urmă, am ajuns într'o mică pădurice. Aici, liniştea era aproape desăvârşită, întreruptă doar de sunetele nocturne ale naturii. Era un refugiu temporar, dar extrem de necesar. Am simţit pentru prima dată că puteam să mă opresc şi să-mi trag sufletul. M'am ghemuit sub coroana unui copac bătrân, încercând să-mi recuperez energia.

Noaptea părea interminabilă, iar oboseala mă îndemna să rămân pe loc. Graniţa, însă, era la circa trei kilometri distanţă, iar gândul că libertatea mă aştepta, mă împingea să nu renunţ. M'am întrebat dacă voi avea forţa de-a continua, dar, pentru moment, am ales să mă odihnesc, lăsând întunericul să-mi ofere o clipă de siguranţă.

Frigul părea să pătrundă prin fiecare strat de îmbrăcăminte, iar tremurul, ca o pulsaţie continuă, îmi amintea că eram vulnerabil. Încercam să-mi controlez respiraţia, să-mi liniştesc mintea, dar gândurile îmi zburau necontenit la grăniceri, la obstacolele ce se ridicau între mine şi libertate. Fiecare foşnet al frunzelor părea să fie amplificat de liniştea nocturnă, transformându-se în ecouri fantomatice care îmi creşteau starea de neliniște.

Am strâns genunchii la piept, încercând să păstrez cât mai multă căldură, dar adierea nopţii părea să-mi fure tot ce mai aveam. M'am gândit să mă ridic şi să continui, să nu mai pierd timp, dar oboseala îmi trăgea corpul într'o stare de moleşeală imposibil de ignorat. Mi-am frecat palmele şi faţa, încercând să alung amorţeala, dar nu era suficient. Frigul părea să fie mai mult decât o stare fizică – era o manifestare a temerii, a îndoielii, a sentimentului că poate drumul pe care l-am ales mă va duce la pierzanie.

Dincolo de toate acestea, o altă emoţie se lupta să iasă la suprafaţă: speranţa. Graniţa era aproape. Doar trei kilometri... O distanţă mică în comparaţie cu tot ce traversasem până acum, dar în acel moment părea că mi se întindea ca un abis nesfârşit. M'am gândit la ce mă aşteptam de cealaltă parte, la viaţa pe care speram să o construiesc. Era suficient pentru a mă determina să nu renunţ.

Un drum ce pare fără sfârșit

Am hotărât că odihna mea se terminase. M'am ridicat încet, cu picioarele încă tremurând din cauza frigului, şi am privit în jur. Lumina palidă a dimineţii începuse să-şi facă loc printre copaci. Cu paşi mici, dar hotărâţi, am început să ies din pădurice, pregătit să înfrunt orice obstacole aveau să urmeze.

Ajuns la margine, m'am oprit pentru a analiza terenul din faţa mea. În depărtare, am zărit un ţăran, cu mişcări precise, lucrând la tăiat de iarbă sau poate la prăşit. Verdele intens al vegetaţiei domina peisajul, însă distanţa până la prima pădurice de lângă graniţă părea copleşitoare. Fiecare pas pe

acest câmp deschis mă expunea riscului de a fi văzut, iar gândul că oamenii din zonă ar putea alerta grănicerii îmi apăsa mintea.

Privirea mi-a căzut pe un drumeag de pământ care şerpuia aproape, flancat de un şanţ nu prea adânc şi plin de mărăcini ce păreau să ofere protecţie prin densitatea lor. Instinctul de supravieţuire mi-a dictat decizia: să mă strecoar prin acel şanţ, chiar dacă mărăcinii îmi vor sfâşia hainele şi pielea. Am hotărât că era singura cale prin care puteam continua fără a atrage atenţia nedorită.

Mi-am strâns hainele cât mai aproape de corp şi am păşit cu grijă în şanţ, hotărât să îmi păstrez echilibrul printre mărăcinii care-mi agăţau hainele fără milă. Cu fiecare pas, simţeam cum natura îmi testa răbdarea şi determinarea. Zgomotele lucrului ţăranului se auzeau rar în fundal, însoţite de ciripitul păsărilor, şi îmi dădeau un sentiment ciudat de separare – o lume paşnică la suprafaţă, în contrast cu tensiunea mea interioară.

După câteva sute de metri parcurşi prin şanţ, am reuşit să mă apropii de o zonă mai puţin expusă. Frica de a fi văzut îmi accelerase pulsul, dar faptul că distanţa până la pădurice scădea cu fiecare pas îmi oferea o motivaţie tainică. Acolo, la adăpostul vegetaţiei dese, aşteptam să regăsesc un moment de linişte care să mă pregătească pentru următorul obstacol ce avea să vină.

Ascuns de vegetaţie, cu corpul vlăguit, am simţit că acesta era un loc unde puteam să mă opresc fără griji. Nu mai aveam noţiunea exactă a timpului. Mi-am permis câteva momente să observ întreaga zonă, să evaluez dacă sunt în siguranţă şi destul de ferit în locul ales. Am rămas aşa circa 20 de minute, năpădit de furnici şi de muştele care zumzăiau continuu în jurul meu. Mi-am ridicat capul de câteva ori să privesc în jur. La ultima ocheadă, constat că omul din câmp dispăruse.

M'am ghemuit din nou, cu gândul biciuindu-mi mintea să continui drumul. Alte sute de metri parcurşi şi mă opresc să-mi trag răsuflarea. Oboseala devenea un obstacol insurmontabil, dar ideea că graniţa era tot mai aproape îmi alimenta voinţa. În spatele meu se întindea câmpul deschis, o realitate pe care o lăsasem în urmă cu sacrificiu. Mărăcinii, zgârieturile şi frica de a fi descoperit – toate erau acum doar amintiri ce mă împingeau mai departe.

Cu fiecare clipă, încercam să-mi planific următoarea mişcare. Nu puteam rămâne mult timp în şanţ, în aşteptare; mă gândeam să mă opresc aici, dar aşteptarea înserării devenea o sabie cu două tăişuri. Pe de o parte, întunericul mi-ar fi oferit protecţie, dar pe de altă parte, timpul pierdut mă îngrijora. Fiecare secundă petrecută stând pe loc părea să mă apropie de o posibilă descoperire, iar gândul la libertate mă îndemna să mă ridic şi să continui.

În cele din urmă, am hotărât să mă bazez pe instinct. Tensiunea şi chinul mă împingeau să acţionez, să nu dau înapoi. Drumul era încă lung şi periculos, dar speranţa – acel fir subţire ce părea să strălucească chiar şi în cele mai întunecate momente – mă ţinea în mişcare. M'am ridicat şi, pitulat, am păşit mai departe, lăsând şanţul plin de vegetaţie a ultimei mele încercări.

Pădurice a se apropia cu fiecare pas, iar tensiunea interioară devenea tot mai acută. Simţeam cum fiecare muşchi al corpului îmi protesta mişcarea, oboseala devenind o greutate pe care o căram cu încăpăţânare. Trecuse deja de amiază. Frica de a fi descoperit mă ţinea alert, fiecare sunet, fiecare adiere de vânt cât de mică, părea să se transforme într'un posibil pericol.

„Codru-i frate cu românul"

Atunci când am păşit pe pământul umbrit al pădurii, am simţit o uşurare neaşteptată. Era ca şi cum natura mă primea în braţele sale, oferindu-mi adăpost şi timp de respiro. Sub coroanele copacilor, ici şi colo, se conturau prin frunzişul dens detaliile pătrunzătoare ale razelor de soare. Timpul părea suspendat; eram un călător într'o lume tainică, în care nevoia de a supravieţui şi dorinţa de libertate coexistau într'un echilibru fragil.

Mi-am îngăduit să mă opresc câteva momente, să-mi trag sufletul şi să analizez împrejurimile. Am observat semne ce purtau povestea altora care trecuseră pe aici – urme de paşi dispersate, o crenguţă ruptă, un loc unde poate şi alţii se ascunseseră temporar. Era ca şi cum pădurice a aduna poveştile celor care se aventuraseră pe acest drum anevoios, păstrându-le ca martor tăcut al încercării lor.

M'am afundat tot mai adânc în pădurice, simţind cum fiecare pas mă apropia de un nou prag al necunoscutului. Pădurea era aşezată pe o mică înălţime; am estimat că, de la un capăt la altul al ei, distanţa în lăţime era de aproximativ 300 de metri. În partea cealaltă, am decis să mă opresc şi să caut un punct de observaţie. Peste culmi, în depărtare, se conturau mai multe vârfuri de munţi unde, ca reper, ştiam că trebuie să ajung. Erau Munţii Vârşeţului, peste graniţă.

Am ales un pom viguros, cu ramuri robuste care ofereau un sprijin sigur, şi m'am urcat cât mai sus, simţind cum perspectiva se schimbă odată cu altitudinea. Mai întâi, am încercat să identific graniţa. Priveliştea mi-a dezvăluit o vale largă şi adâncă ce se întindea dedesubt, străbătută de o şosea, o linie ferată şi un canal gol aflat în construcţie, fără apă, la câteva zeci de metri. În capătul din dreapta al canalului, un escavator care sta nemişcat, parcă sprijinit de pământ în cupa grea de oţel.[1] Din loc în loc, smârcuri mici de vegetaţie care se pierd aproape de marginea unei păduri alăturate.

Tot privind, puţin mai sus, în coasta cealaltă, cam pe la jumătate, în stânga, se zărea pichetul de grăniceri. Lângă el, mai jos, doi cai păşteau liniştiţi, o imagine paradoxală de calm în mijlocul unui teritoriu tensionat. Mai sus de acest pichet, graniţa propriu-zisă – doar patru sau cinci sute de metri mă despărţeau de ea. Totuşi, terenul care se întindea între mine şi graniţă părea

---

[1] - Ajuns în Traiskirchen, am aflat o poveste care m'a surprins și mi-a adus un nou strat de înțelegere asupra locurilor și oamenilor care contribuiau, în mod neașteptat, la istoria trecerilor clandestine. Mangea Gheorghe, un bărbat cu o privire blândă dar marcată de experiențe grele, mi-a povestit ceva ce părea mai degrabă o intrigă dintr'un roman. Mi-a spus că șoferul escavatorului pe care îl văzusem lângă canal, alesese el însuși, nu cu mult timp în urmă, să fugă peste graniță. Detaliile poveștii erau relatate cu un lux de amănunte, pentru că, după cum am descoperit, Gheorghe îl cunoștea bine pe respectivul – amândoi lucraseră în zonă, Gheorghe fiind tractorist.

Această mărturie, așa cum mi-a fost spusă, adăuga și ea un alt strat de înțelegere a curajului și disperării. E greu să nu te gândești la ironia situației: un om care, în mod normal, era parte din procesul de transformare a pământului, de creare a unor granițe fizice, hotărâse să traverseze o graniță invizibilă care îi restricționa libertatea. Povestea aceasta îmi dădea un sentiment aparte, ca și cum locurile prin care trecusem și eu, erau impregnate de numeroase alte încercări și visuri de libertate neștiute.

ajutat de o densitate nedescrisă, ca şi cum natura însăşi se mobilizase să îmi transforme călătoria tot mai grea şi provocatoare.

În partea dreaptă, cât puteam să văd, era singurul loc prin care aş fi putut să mă strecor. Observam chiar şi traseele pe care patrulele grănicerilor le făceau cu rutină precisă, ca nişte umbre mereu prezente. O potecă spre culme, către graniţă, alta care se desprinde la stânga şi duce către pichet, iar puţin mai sus, tot spre dreapta, o altă potecă care se pierde sub desişul pomilor de pe culme. Aceste descoperiri erau menite să mă îndemne să găsesc o cale, să îmi calculez fiecare pas cu grijă. În acel moment, păduricea, cu toate detaliile dezvăluite, devenea mai mult decât un refugiu – devenea un teritoriu al deciziilor critice, un loc unde voinţa şi adaptabilitatea se întâlneau.

În după-amiaza acelei zile, am observat din marginea pădurii un tren ce mergea spre vest, probabil către Timişoara, şi tocmai sus, în creasta dealului, doi soldaţi coborând pe unul din traseele ce le deslușisem şi care se întorceau desigur din misiunea de patrulare, îndreptându-se către pichet. După circa o oră, un alt soldat cu arma pe spate, cobora şi el dinspre graniţă pe acelaşi drum. La un moment dat s'a oprit şi a început să scruteze cu binoclul, de la un cap la altul, pădurea în care mă aflam. Şi-a reluat apoi drumul liniştit, deşi pe mine mă treceau toţi fiorii morţii şi nu ştiam ce să cred. Nu după multă vreme, în spaţiul din faţa pichetului, am observat un soldat dezbrăcat până la brâu, care atârna pe o sârmă un tricou alb. Faptul că eu puteam să-i observ fără să fiu descoperit, îmi crea o senzaţie de încredere.

M'am retras în hăţişurile pădurii, la ceva distanţă de margine. Era un joc periculos, aproape că mă expuneam, cu toate că îmi plăcea să-mi întipăresc toate amănuntele pe care le credeam relevante. Am rămas în aşteptare până când soarele a asfinţit. Nerăbdarea pusese cu totul stăpânire pe mine! Încercam totuşi să nu mă agit, să fiu calm şi să-mi păstrez puterile pentru momentul final.

Timpul de *odihnă* fusese suficient. Cu hotărârea în suflet, am aşteptat lăsarea întunericului, iar puţin după ora 9 seara am decis că era momentul să acţionez. Planul meu era să cobor în partea dreaptă, să ocolesc pichetul de grăniceri, acolo unde se întindeau nişte păduricи la aproximativ 200-300 de

metri, şi să mă îndrept în sus, spre graniţă, cu speranţa că voi reuşi să trec de cealaltă parte.

În luptă cu natura

Cu paşi calculaţi, am început coborârea, traversând şoseaua pustie care se întindea paralel cu calea ferată. Văzusem puţine maşini care foloseau şoseaua. După câteva zeci de metri am trecut şi linia ferată, dar terenul era destul de dificil, mai ales în zona canalului, care încă era în construcţie. Am ales partea dreaptă, unde vegetaţia devenea tot mai densă; urcuşul către graniţă părea un test al rezistenţei. Mărăcini şi plante robuste se agăţau de hainele mele, încercând parcă să mă oprească. Fiecare pas era o luptă, iar natura mă provoca la fiecare metru parcurs.

În timp ce mă depărtăm de pichetul grănicerilor, atenţia mi-a fost atrasă de lătratul strident al unui câine. Sunetul părea să umple noaptea, amplificând tensiunea din aer. M'am oprit pentru o clipă, evaluând situaţia, şi am privit instinctiv către pichetul unde se putea observa o mică luminiţă la una din ferestre. Câinele părea să fie un semn de alarmă, un obstacol care îmi testa curajul. Totuşi, am decis să continui, strecurându-mă prin hăţişurile adânci, cu fiecare mişcare calculată, cu fiecare respiraţie măsurată. Era ca şi cum fiecare element din jur conspira să mă încetinească, dar voinţa mea era de neclintit.

În cele din urmă, tot oprindu-mă din loc în loc să trag cu urechea la cele din jur, străbătând cu greu vegetaţia sălbatică ce părea de nepătruns, am ajuns pe creasta dealului. Pe aici credeam că se află graniţa, dar m'am înşelat. În jos, începea altă vale sălbatică. Dezamăgit, am început să cobor, atent să nu fac zgomot ca şi până acum. Peste tot crengi, un covor gros de frunze uscate şi mărăcini prin care încerc să mă strecor, pomi mici şi mari de care mă prind şi mă sprijin. Mai îngustă, valea era însă la fel de adâncă ca şi cea prin care trecusem. Aici m'am oprit puţin să mă odihnesc. În faţa mea, dealul părea cu mult mai abrupt şi dens. M'am căţărat de arbuşti ca să-mi pot face loc şi cu eforturi considerabile am ajuns la culme. Aproape o oră de eforturi

extenuante, cu mici răgazuri din loc în loc să-mi trag suflarea şi să mă orientez. La un moment dat, puţin la dreapta, m'am intersectat cu altă depresiune mai mică şi am continuat urcuşul. Doar că se orienta invers, către România. Când mi-am dat seama după puţin timp de confuzia făcută, am revenit la locul iniţial şi mi-am reluat drumul. Alte sforţări inutile...

După mai multe ore de la plecare şi aproape dezorientat, reuşisem în sfârşit să mă apropii de marginea graniţei. Întunericul, deşi protector, era şi un adăpost al incertitudinii. Fiecare umbră părea să capete viaţă, iar fiecare sunet devenea o alertă. Cu toate acestea, nu puteam da înapoi. Libertatea era la mică distanţă, iar fiecare provocare întâlnită pe drum era un preţ pe care eram dispus să-l plătesc pentru a o atinge.

În noaptea de 23 August 1980...

M'am oprit într'un luminiş unde pomii erau ceva mai mari, pentru a observa ce se întâmplă la graniţă. La scurte intervale, luna se ascundea după nori, iar în jur o linişte desăvârşită şi apăsătoare. Nu departe, puteam zări siluetele foişoarelor grănicerilor, structuri înalte din metal, cufundate şi ele în linişte. Zona curăţită care mă despărţea de graniţă era şi ea clar vizibilă în lumina lunii, o panglică de pământ despuiată de vegetaţie, ce trasa limita dintre două lumi.

În acea noapte, fiecare sunet şi fiecare mişcare căpătau noi semnificaţii, iar întunericul devenea complice cu gândurile negre care nu-mi dădeau pace. Am rămas în aşteptare, cu răbdarea ajunsă la paroxism, ascuns cât mai aproape de marginea luminişului, tot urmărind cu atenţie zona în tăcerea nopţii, ştiind că pe-aproape puteau exista patrule ascunse - ca nişte fantome nevăzute - şi câinii lor însoţitori care mă puteau adulmeca. Puteam fi descoperit în orice moment, iar acest gând îmi revenea în minte şi mă agăsa necontenit, creându-mi o stare de mare nelinişte. Aceasta era clipa în care deciziile cântăreau cel mai mult; fiecare gest, fiecare pas era o parte din acest joc de şah al libertăţii şi trebuia să învingă până la capăt.

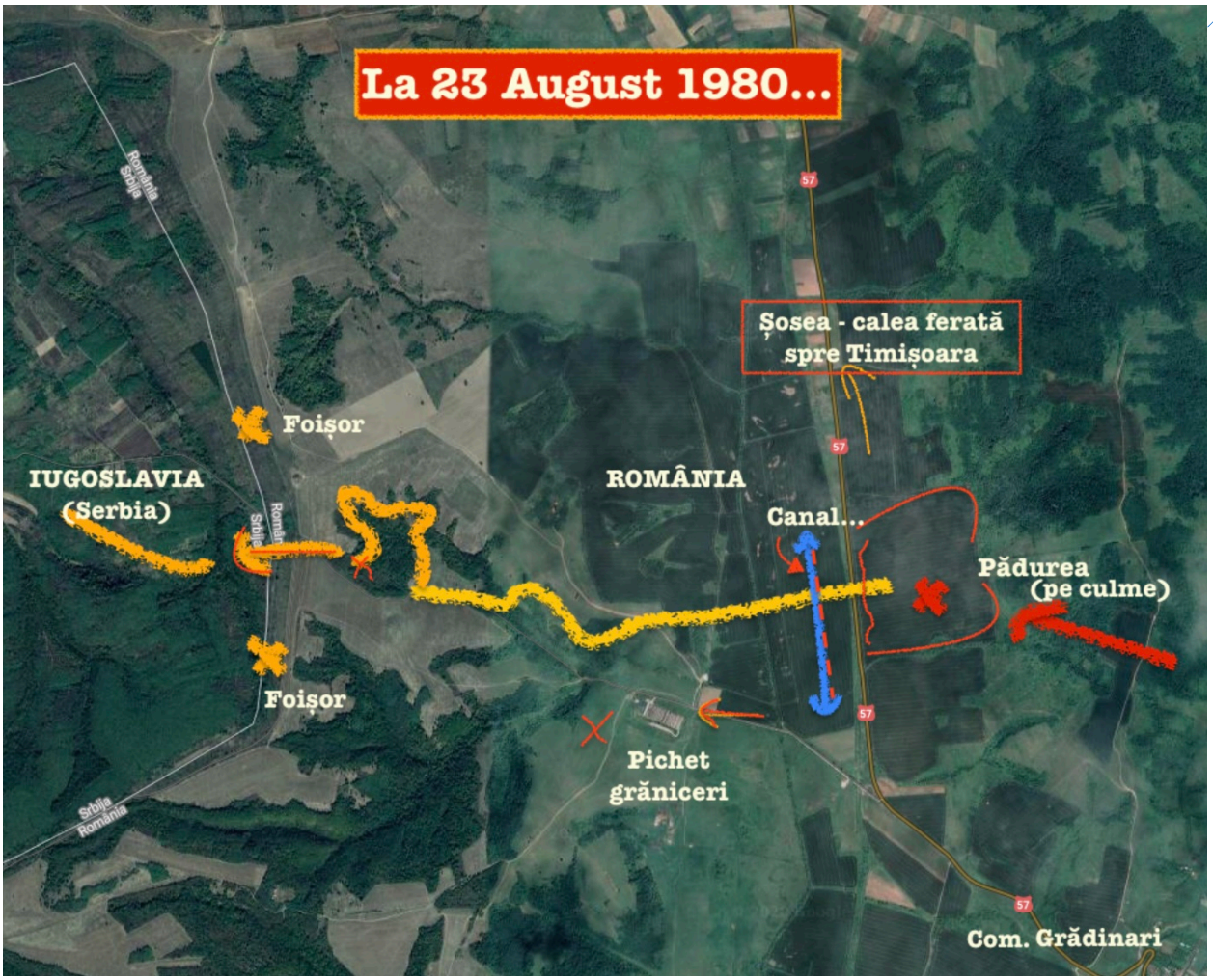

Într'o dilemă de neînțeles

Cu inima chircită de teamă şi dominat de o prudenţă exagerată, nehotărât, pentru prima dată am ezitat să fac vreun pas înainte. Am petrecut aici câteva ore în observare, vegheat de umbrele pădurii şi de liniştea apăsătoare a nopţii pe cale să treacă. Fiecare foşnet îmi părea o avertizare, fiecare adiere o invitaţie să rămân nemişcat. Pierdusem noţiunea timpului. Undeva mai sus, nu după mult timp, o patrulă pe un traseu care se depărta de locul unde mă aflam. Nu-i observasem şi nici nu le-am simţit apropierea, trecând la câteva zeci de metri mai sus de mine. I-am urmărit şi am încercat să-mi imaginez fiecare mişcare, fiecare scenariu posibil. Oare se vor întoarce pe acest traseu?

Noaptea începuse să se stingă într'un semiîntuneric opalescent, iar zorii începeau să coloreze orizontul. Am ştiut că nu mai am prea mult timp de pierdut. Fiecare secundă putea să mă coste!

În faţă se contura graniţa, delimitată clar de panglica de pământ despuiată de vegetaţie. Foişoarele grănicerilor erau poziţionate la o distanţă de aproximativ 4-500 de metri unele de altele, ca nişte santinele solitare ale unui teritoriu interzis. Mă aflam la mijlocul distanţei dintre ele. Am hotărât că trebuie să acţionez rapid, să nu mai las nicio umbră de ezitare care să mă oprească. Trebuia să fug, să aleg o cale de trecere şi să mă aflu pe partea cealaltă înainte ca soarele dimineţii să îmi dezvăluie prezenţa.

Cu inima bubuind în piept, am început să mă deplasez pe marginea luminişului. Planul meu era clar, însă riscurile păreau să devină tot mai mari cu fiecare metru parcurs. Terenul din faţa mea, deşi gol şi aparent uşor de traversat, era un câmp deschis care putea deveni cu uşurinţă o capcană. Cu toate acestea, nu aveam de ales – libertatea era la doar câţiva paşi şi nu puteam renunţa acum.

Pe măsură ce mă apropiam de graniţă, mi-am fixat privirea asupra unui punct de trecere. Picioarele mele se mişcau aproape mecanic, dar mintea mi-era în alertă maximă, analizând fiecare posibilitate. În acel moment, toate deciziile mele, toate calculele şi tot curajul acumulat păreau să se concentreze într'un singur lucru: pasul următor.

Distanţa dintre cele două pichete de grăniceri mă ghida spre decizia finală. Turelele de observaţie supravegheau neîncetat terenul gol, ca nişte ochi intransigenţi. Am respirat adânc, simţind cum aerul încă rece al nopţii trecute îmi umplea plămânii şi îmi întărea hotărârea. Din luminişul unde mă aflam până la graniţă nu erau mai mult de 150 de metri, însă fiecare pas părea să fie un pariu cu propria mea siguranţă.

Ştiam că aveam toate şansele să fiu observat de patrulele de grăniceri sau de posturile soldaţilor din foişoare aflaţi la înălţime, iar pericolul suprem era să fiu împuşcat pe loc. Trecerea frauduloasă a frontierei nu era doar un act de curaj; era un joc de şah cu moartea. Însă acel sentiment de urgenţă, de dorinţă de libertate, era mai puternic decât orice frică ce mă încerca.

Am decis să nu mai ezit. Cu o hotărâre alimentată de adrenalina momentului, mi-am fixat privirea asupra graniţei şi am pornit, ca un nebun, la fugă. Fiecare pas mă apropia de limitele teritoriale, iar sunetul paşilor pe pământul despuiat de vegetaţie părea că răsună ca un ecou periculos care se amplifica nedorit în liniştea de-aici.

Terenul din faţa mea se desfăşura ca o linie subţire între două lumi: una a supravegherii constante şi alta a speranţei. Cu fiecare metru parcurs, simţeam cum inima mi se zbate tot mai tare, alimentată de curajul nebunesc şi de disperarea de a reuşi. Nu mai era loc de întoarcere – fiecare pas era o declaraţie de voinţă şi o luptă pentru libertate.

Am ajuns la fâşia greblată, unde pământul părea că duduie sub greutatea paşilor. Nu ştiam exact câţi metri mai aveam de parcurs – poate zece, poate doisprezece – dar iată-mă în faţa graniţei. Privirea mi-a fost atrasă de o bornă de frontieră solidă de circa 50 cm., pe care se înfruntau două simboluri: tricolorul românesc pe o parte şi steagul iugoslav pe cealaltă. Un mic pârleaz, iar în jos, o pădure întinsă şi deasă, ca un adăpost verde, promiţător. Chiar în dreapta mea, la aproximativ 10-15 metri, am zărit şi pichetul camuflat al grănicerilor iugoslavi.

În țarina vecinilor

Cu respiraţia întretăiată, am trecut încet pe lângă pichet, păstrând o distanţă prudentă, presat parcă şi de frica aproape ritualică ce mi se întipărise de-acum în minte. Am coborât prin păduricea din faţă, simţind cum liniştea mi se încleşta în suflet. În orizontul îndepărtat, se profila în lumină Cula Vârşeţului de care auzisem şi încotro ştiam că trebuie să mă îndrept.

Coborînd versantul printre pomi şi ajungând în vale, în acel moment un mic pârâiaş mi-a apărut în cale – un obstacol natural care părea să fie ultimul bastion înainte de marea libertate, deşi trecusem pârleazul în ţara vecină. Eram epuizat, dar un amestec de excitaţie şi determinare îmi pulsa prin vene, alimentându-mi voinţa.

Malul celălalt era la doar 15-20 de metri. Fiecare fibră a corpului meu striga să continui să mă depărtez, să nu renunţ. M'am hotărât să traversez râul, ţinând traista de merinde pe care o aveam strânsă în mâini deasupra capului, ca un talisman al hotărârii. Păşind în apă, am simţit cum curentul parcă încerca să mă tragă în jos, să mă înghită. Dar, cu o forţă născută din disperare şi curaj, am reuşit să mă împing înainte, să mă smulg din braţele pârâului şi să păşesc pe malul celălalt. Mai apoi, am aflat şi numele pârâului: Nera.

Ajuns dincolo, am simţit cum libertatea mă îmbrăţişează într'un mod aproape palpabil. Acest moment nu era doar o victorie fizică, ci şi o declaraţie a voinţei de a-mi stăpâni destinul. Privind înapoi, graniţa şi obstacolele păreau să devină doar umbrele unei lupte lăsate în urmă, iar pădurile din faţă îmi şopteau promisiuni de nou început.

Am mers câteva sute de metri prin pădure, tot urcând şi lăsând în urmă rămăşiţele pârâului care mi-a testat voinţa. M'am retras pe o colină ascunsă, unde am găsit un loc ferit pentru a-mi usca hainele şi a mă odihni. Deja se făcuse aproape de 8 dimineaţa, timpul părea suspendat, iar liniştea era întreruptă doar de foşnetul frunzelor şi cântecul păsărilor. Trebuia să fiu cât mai de neobservat – fiecare mişcare putea trăda locaţia mea şi transforma visul libertăţii într'un coşmar.

Din locul de veghe, puteam să observ o comună în depărtare (Marcovăţ). Distanţa dintre mine şi ea era de aproximativ un kilometru şi jumătate, poate doi. De acolo se deschidea drumul spre Vârşeţ, următorul meu obiectiv, un oraş care – credeam eu atunci - părea să fie cheia pentru a traversa Iugoslavia. Planul meu era clar: să mă îndrept spre nord, păstrând mereu un pas înaintea pericolelor, pentru ca mai târziu să trec frontiera către Austria, destinaţia finală şi promisiunea unui nou început.

Hotărât, mi-am strâns lucrurile, mi-am verificat traista şi am pornit din nou la drum. Frunzele şi ramurile pădurii deveneau martorii tăcuţi ai încercării mele de a-mi croi drumul. Fiecare pas era calculat, fiecare privire era atentă la detalii. Libertatea era aproape, dar încă aveam de înfruntat obstacolele unei lumi plină de incertitudini. Povara deciziilor luate şi speranţele viitorului îmi cântăreau sufletul, dar nu îmi puteau opri avântul.

M'am hotărât să ocolesc aşezarea prin partea stângă, şi am început să urc mai sus prin pădurea deasă. Nu după mult timp, am dat peste o linie forestieră care şerpuia pădurea de-a lungul înălţimii. Am mers puţin timp pe ea şi cum începuse să coboare către poale, m'am hotărât iarăşi să urc şi să păstrez o distanţă convenabilă care să îmi asigure siguranţa. Auzeam parcă în depărtare şi voci de oameni! Credeam că sunt tăietori de lemne, dar nici un fel de zgomote caracteristice; nu eram sigur şi voiam să fiu nevăzut. Ajuns mai sus şi căutând un loc de unde să mă orientez asupra drumului, peste ce dau în faţa ochilor: pe un platou, o unitate militară de tancuri, camuflate, aliniate şi îndreptate către teritoriul României. De aici veneau vocile... M'am speriat şi m'am retras, încercând să fiu cât mai repede la distanţă. Mă gândeam că era păzită de santinele, iar faptul că puteam fi capturat din neatenţie lângă această unitate militară, mă înfricoşa şi putea să mă coste mult. Să mă depărtez cât mai mult, să mă depărtez cât am timp, fără să fiu observat - îmi spuneam în gând şi tot repetam.

Aproape de poale, lângă o mică înălţime, m'am oprit. Cum să continui drumul? Şi mai ales, pe unde? Puţin spre stânga, se deslușea comuna zărită anterior. Teama de militari nu-mi dădea pace! Pe aici nu puteam să continui, alte surprize neaşteptate se puteau ivi în cale; teama pusese stăpânire pe mine în întregime. Am cumpănit şi m'am decis: mai bine în hazard, prin localitatea din apropiere, decât în mâna militarilor. Am pornit cu jumătate de inimă...

Marcovăț

Cu terenul neregulat din jur şi mica înălţime unde mă aflam, mă orientam după turlele bisericii din comună pe care, din loc în loc, puteam să le observ. Cum am spus, distanţa nu era prea mare. Scăpat de pericolul soldaţilor, încercam să mă îmbărbătez singur. Trăiam doar o clipă mare şi îmi savuram în taina inimii reuşita trecerii graniţei, reuşita victoriei mele; începusem să mă încred că sunt *liber*. Am hotărât să merg chiar pe strada principală. Şoseaua ce ducea în comună, am descoperit-o în scurt timp, la câteva sute de

metri. Cred că venea dinspre graniţă, pustie, nu se afla nimeni în jur! Cu puţină teamă, ce-i drept, mi-am luat inima în dinţi şi am ajuns la primele case. Arătau ca cele din satele prin care trecusem până la graniţă. Mi-am continuat drumul şi nu după mult timp, la câteva străzi, pe partea dreaptă, am început să desluşesc din plin biserica. Era chiar centrul comunei, unde, într'un colţ, se afla un chioşc rotund de ziare, tutunuri şi altele asemenea. A fost pentru prima dată, când am văzut cu stupoare că erau expuse la vedere reviste sexy, ţigări străine şi altele. M'a şocat că într'o ţară aşa zis *socialistă* aceste lucruri erau permise. N'am întâlnit pe nimeni până aici!

Am urmat şoseaua din comună, trăgând ochiade în stânga şi în dreapta. Trecusem cam o stradă de la centrul comunei, şi nu prea departe, într'un colţ de intersecţie, observ cum se profilează siluetele mai multor oameni. Localnici ieşiţi cu treburi, cine ştie! Noroc că se aflau pe celălalt trotuar. Nu ne-am întretăiat, le-am zis *dobro*, au ridicat mâinile a salut, şi mi-am continuat drumul înainte. La orizont, se puteau distinge în toată grandoarea lor Munţii Vârşeţului, dar în faţă, după ieşirea din comună, cât vedeai cu ochii, şoseaua intra într'o câmpie plată. În dreapta, o lizieră de pomi paralelă. Am mers ferit pe lângă ea circa 1 km, până când am ajuns la un mic pârâu. Un singur podeţ exista, acolo unde se afla şoseaua, la câteva sute de metri, şi unde nu voiam să fiu observat. Aflasem încă din ţară că unii dintre localnici colaborau pentru prinderea celor care treceau frontiera şi erau remuneraţi.

M'am îndreptat pe marginea apei către podeţ şi m'am oprit puţin dedesubt. Nu mică mi-a fost surpriza când, doar la câteva minute, tocmai când voiam să ies şi să trec în partea cealaltă, pe şoseaua şi în direcţia unde mergeam eu, venea dinspre Morovăţ o maşină albastră de miliţie cu sirenele puse. Eram convins că această maşină fusese trimisă cu un singur scop: cineva informase *organele* şi acestea porniseră în căutarea mea. Eram o pradă uşoară. Am avut doar timpul să mă ascund. Ferit de vegetaţia înaltă, am rămas cu privirea către maşina care îşi continua drumul. La un moment dat, hăt departe, a tras pe dreapta şi s'a oprit.

Au urmat câteva minute de mare incertitudine şi încordare, când am crezut că a sosit sfârşitul. Apoi, iat-o că se întoarce. Pe coasta apei, cam la 50 m., ochisem mai mulţi arbuşti. Am fugit repede într'acolo şi m'am ascuns. De aici, puteam să observ bine şoseaua; nu s'a întâmplat nimic. Cu viteză redusă,

maşina a mers mai departe fără să oprească. Am trecut podeţul abia după o oră, aşteptând ca să nu fie nici o maşină în şosea. O nouă alarmă şi lucrurile puteau lua altă întorsătură.

Popas în Vârșeț

A doua zi seara, după ce am parcurs cu grijă ultimii kilometri pe drumurile lăturalnice adiacente şoselei de legătură, am ajuns în Vârşeţ. Drumul până aici a fost surprinzător de liniştit, oferindu-mi şansa rară să reflect asupra încercărilor din ultimele zile. Am întâlnit şi oameni pe care i-am salutat cu *dobro*, mi-am văzut de drumul meu, dar în general nu am avut probleme după aceea.

Oraşul m'a întâmpinat cu o atmosferă relaxată, iar în piaţa centrală am găsit un grup mare de tineri adunaţi în jurul unei fântâni, ascultând muzică la un radiocasetofon. Era un moment deosebit, o insulă de normalitate în mijlocul tumultului meu.

Tinerii, mulţi dintre ei având părul lung şi un aer rebel asemănător cu al meu, m'au primit fără reticenţă. Mi-am petrecut seara alături de ei, schimbând câteva cuvinte şi lăsându-mă purtat de ritmurile muzicii care răsunau în aerul cald al nopţii. Pentru câteva ore, am simţit că îmi găsisem un refugiu temporar, un loc unde să îmi pun în pauză grijile şi să mă bucur de moment. Cu unul dintre aceşti tineri am putut să schimb câteva cuvinte în limba română. Cam greu de înţeles, mi-a vorbit despre familiile de români din zonă şi se bucura sincer de această întâlnire. Puţin cam rezervat, nu a lăsat loc altor discuţii.

Cam după miezul nopţii, cu doar câţiva tineri rămaşi prin apropiere, mi-am strâns traista şi am pornit din nou la drum. Spre dimineaţă, când lumina începea să mângâie oraşul Vârşeţ, eram deja la mai mulţi kilometri pe drumul către Belgrad. Direcţia o aveam clară de aici: cât mai departe spre partea vestică, cu speranţa de a ajunge în Austria, ţara ce promitea libertatea deplină şi un nou început. Fiecare pas mă ducea mai aproape de visul meu,

iar amintirea nopţii petrecute în Vârşeţ îmi oferea un strop de reconfortare pe drumul plin de incertitudini.

De la Est la Vest

Călătoria mea a durat aproape 3 săptămâni. Un întreg periplu de întâmplări pentru parcursul de circa 600 km pe care i-am parcurs aproape în întregime pe jos, ziua şi noaptea, de câteva ori stând cu culcuşul în căsuţele care se găseau pe câmpuri, ale oamenilor care aveau loturi cu pământ şi unde îşi ţineau uneltele de lucru ale câmpului, dar şi lucruri de primă necesitate. O ţară în care proprietatea individuală a pământului ajunsese la alte reguli şi era observabilă la fiecare pas. Într'una din ele am descoperit chiar şi o saltea de care m'am folosit, iar la plecare am pus-o în aceeaşi poziţie în care o găsisem, rezemată de unul din pereţi. Iarăşi, o altă surpriză, cea mai mare parte dintre ele nu erau încuiate, iar unele cu mici umbrare în faţa lor, unde oamenii se odihneau şi luau prânzul în timpul zilei, feriţi de soarele arzător. Pe unii dintre ei care mă urmăreau cu privirea de la distanţă mai mică, ca să le alung orice temeri, îi salutam, în credinţa şi speranţa că astfel nu le voi atrage prea mult atenţia. Nu am ajuns la alte interacţii cu ei. Mâncare aveam doar fructele pe care le culegeam în parcurs din livezi, alteori, asta în două rânduri, câteva colţuri de pâine uscată rămase sau conserve rătăcite descoperite prin căsuţele amintite.

Timp de 3 săptămâni am străbătut toată această porţiune de la est la vest, ţinând ca reper şoseaua largă (autostrada) şi calea ferată (acolo unde exista), mergând ziua, dar mai ales noaptea. În majoritatea cazurilor, noaptea, preferam drumul neted de pământ paralel cu autostrada şi pe care oamenii îl foloseau în timpul zilei să ajungă la loturile lor de pământ. Era în întuneric, cam la 50 de metri de marginea şoselei: nu mă găseam în bătaia farurilor şi aproape imposibil să fiu observat. De altfel, maşinile care circulau erau puţine, în majoritatea lor tiruri. Făceam distanţe considerabile în acest fel.

Şi aşa, într'o dimineaţă, am ajuns într'un loc, la o intersecţie circulară de mai multe şosele, un rondeu mai larg, unde alături de o săgeată albă, pe o tăbliţă

albastră scria Triest, către sud, iar pe alta Liubliana. Acolo m'am oprit şi retras pe un mic deluşor: eram obosit, eram murdar şi m'am hotărât imediat să merg către Liubliana, la nord; trebuia să-mi curăţ hainele. Nu departe, trecusem pe lângă un lac. Mi-am îngrijit cât am putut de bine ţinuta, extaziat că reuşisem să ajung până aici, ca după un mare examen din care ieşisem învingător, şi am pornit degrabă spre nord. Chicoteam că sunt atât de aproape să-mi văd visul cu ochii şi îmi pierise aproape orice oboseală! Paşii mă purtau parcă mecanic în direcţia amintită, spre Austria.

Din Lubliana la Jesenice

Am trecut de Liubliana printr'o zonă industrială de la periferie cu multe fabrici, şi după aceea m'am orientat spre nord, urmând şoseaua care se prelungea la ieşirea din oraş. Seara târziu, m'am oprit lângă o fabrică de cherestea, unde pe o platformă exterioară acoperită de lângă linia ferată, se găseau stivuite grămezi de scânduri în toate dimensiunile, iar afară, în spatele ei, trunchiuri groase de copaci. Lângă un stivuitor, într'un colţ, o bancă de lemn lângă perete şi un mic frigider, iar deasupra o luminiţă palidă. Am aşteptat în liniştea din jur, apoi am prins curaj să mă apropii şi am deschis frigiderul: înăuntru, câteva borcane şi o pâine mare rotundă, aproape întreagă. Momentul de bucurie nici măcar nu poate fi explicat în cuvinte! Am ignorat borcanele, iar pâinea am pus-o repede în traista de merinde; reflexiv, mi-au venit imediat în gând cuvintele: „Domnul a dat, Domnul a luat, Domnul fie lăudat!" N'am mai zăbovit şi în loc să rămân aici cum aveam planul, mi-am reluat drumul chiar pe şinele de fier. După 1/4 de oră m'am oprit pe un tăpşan lângă un grup de brazi, şi am mâncat din *masa cerească* cu cele câteva prune care îmi mai rămăseseră ca hrană. A fost prima dată când m'am simţit sătul în 2 săptămâni şi jumătate de la trecerea graniţei în Iugoslavia, şi în acelaşi loc mi-am făcut şi culcuşul pentru acea noapte. Parcă nici frigul nu mai ciupea ca până acum şi am adormit aproape imediat. După mai multe ore, am fost trezit de zgomotul unui tren care se îndrepta spre nord. M'am hotărât să-mi reiau şi eu drumul, folosind lejer calea ferată la adăpostul întunericului, cele câteva ore de somn fiind suficiente. De multe

ori, ca să-mi treacă timpul, număram 100 de traverse, o luăm de la capăt succesiv şi când ajungeam la 1.000, îmi spuneam că am făcut un kilometru, deşi era o distanţă calculată aproximativ.

A doua zi după amiază, tot în drum spre Jesenice, am ajuns lângă un canton de cale ferată şi o localitate destul de măricică ce se lăsa între munţi, undeva pe stânga. Eu mergeam pe partea muntelui, era deosebit de frig, terenul extrem de dificil; începuse să plouă şi nu am avut altă şansă decât să mă refugiez în acest canton care mi se părea destul de izolat. Am stat acolo aproximativ 2 ore, la adăpost, iar imediat după plecarea mea, când ploaia s'a oprit, de undeva din apropiere au sosit doi lucrători de la calea ferată. Am avut noroc; nu ştiu care le-a fost scopul, era o clădire abandonată, bineînţeles, iar gara cea nouă am descoperit-o nu prea departe, după cotul muntelui, la aproximativ o jumătate de kilometru înainte, cu lumini şi bineînţeles două peroane frumos aranjate. După 50 şi ceva de kilometri, nu-mi aduc aminte exact, mai mult de 2 zile şi 2 nopţi, am ajuns la Jesenice, chiar la graniţa cu Austria înconjurată de munţi.

Jesenice era un mic orăşel de frontieră. Nu doream să intru în oraş. M'am retras la poalele unui munte, în partea dreaptă, admirând orăşelul şi încercând să găsesc răspunsul la felul în care voi putea trece frontiera în Austria fără a fi descoperit. Undeva mai jos, gara pustie a micului orăşel, iar pe mai multe linii stăteau aliniate garnituri de vagoane. Cu precauţie, spre seară am coborât şi am citit cu stupoare pe o tăbliţă scrisă cu creta, că în data de 16 Septembrie, deci a doua zi, una din garnituri avea destinaţia Klagenfurt, un oraş care ştiam că se află în Austria. Erau vagoane goale, uşile deschise, şi imediat mi-a trecut prin gând că aş putea folosi acest mijloc pentru a trece în partea cealaltă.

La Jesenice, cu norocul în buzunar

M'am retras, ascuns în coasta pădurii, şi am aşteptat să văd ce se întâmplă în continuare. Mai târziu, am putut observa o locomotivă în faţa garniturii care ştiam că mergea în Austria. Era momentul plecării. Am coborât şi m'am

strecurat către ultimele vagoane, unde zona era mai puţin luminată. Nimeni în jur! Am urcat într'un vagon şi m'am ghemuit lângă o gură de aerisire, într'un colţ ce părea mai întunecat. Pe la 11:00, doi mecanici au început să verifice roţile cu ciocanele de-o parte şi de alta şi să inspecteze vagoanele trenului. Au privit de formă; n'am fost observat! Nu după mult timp, trenul a pornit şi 1/2 de oră mai târziu, a intrat în primul tunel de sub munte către Austria. Un tunel foarte lung, care parcă nu se mai sfârşea. La ieşirea din tunel, cu o parte din ultimele vagoane rămase încă în tunel (norocul meu), trenul s'a oprit circa 10-15 de minute. Am auzit comenzi în limba sârbă, şi-apoi când trenul şi-a reluat drumul încet, alte voci de la austrieci, semn că aici se afla chiar frontiera propriu zisă şi sunt aproape a trece în Austria.

Şi într'adevăr, am intrat în Austria, în libertate. Lua sfârşit un calvar de aproape 3 săptămâni!... Imaginarul se împletea cu realitatea!

Întâmplări

Diverse

Dintre toate, cel mai greu drum a fost între Zagreb şi Liubliana, cum şi cel de aici către Jesenice, ultima etapă a călătoriei mele. Când am plecat, ca lenjerie de corp am avut 2 tricouri şi o cămaşă militară *de camuflaj*[2] cum se purta atunci, o pereche de blugi marca Lee şi o jachetă tot de blugi, Wrangler, iar ca lenjerie intimă 3 şorţuri de plaje. Cu unul din tricouri care avea mâneca scurtă mă schimbam în timpul zilei, de obicei când ajungeam în zone aglomerate, după care îl împătuream cu grije, îl puneam înapoi în traistă şi îl uzam a doua zi dacă era cazul. Celălalt tricou şi cămaşa, le-am spălat alternativ, în mai multe rânduri, în locurile unde poposeam: lângă albia unui râu, sub un pod de apă, şi aşa mai departe. Le puneam puţin la zvântat, apoi

[2] - Se poate vedea în imaginea de la începutul acestor rânduri...

chiar dacă nu erau uscate, mă îmbrăcam cu ele şi se uscau singure pe corp. Nici cu frigul nu am avut probleme. De cele mai multe ori, obosit peste măsură de drum, extenuat fizic, adormeam fără să mă trezesc 3 sau 4 ore. Nu mi-a fost rece până aproape de Zagreb, şi nu a fost nevoie să mă îmbrac gros. Abia de aici am început să simt nopţile reci, şi cam aşa a fost tot drumul în continuare. Chiar şi cu ambele tricouri pe dedesubt, cămaşa şi jacheta, şi nu puteam alunga frigul pătrunzător.

Zagreb – Lijubliana

La Zagreb am ajuns dimineaţa şi am mers pe marginea unui râu lat care trecea chiar prin oraş, unde din greşeală m'am orientat spre sud în loc de vestul oraşului. Erau indicatoare de localităţi şi unul dintre acestea arăta că Liubliana era în direcţia în care pornisem. Bineînţeles că nu a fost aşa. Mi-a luat o jumătate de zi ca să revin şi să apuc în direcţia oraşului Liubliana, după ce am trecut râul cu pricina (Sava) peste un pod lung pe unde era indicată autostrada. Nu era pietonal, şi am descoperit în scurt timp că sunt singurul iresponsabil care mă aflam pe acel pod, atunci când au început şoferii maşinilor să mă claxoneze. Dacă nu mă înşel, avea şi o linie de tramvai pe mijloc.

Părăsind luminile Zagrebului, noaptea m'am adăpostit într'un şopron părăsit pe care l-am descoperit nu departe de autostradă, iar a doua zi, dis-de-dimineaţă, mi-am reluat călătoria. După mai multe ore, am ajuns lângă un orăşel al cărui nume nu mi-l amintesc, şi până aproape spre seară m'am pierdut în mulţimea de turişti care vizitau oraşul, sosiţi în mai multe caravane de autocare cu numere de Germania. La un colţ de stradă, lângă o piaţă largă, în umbra unei clădiri, staţiona o maşină de miliţie cu 2 indivizi, dar care îşi vedeau de treabă fumând şi privind plictisiţi la oamenii din jur care se îngrămădeau în jurul magazinelor, intrând sau ieşind. I-am ocolit pe o stradă lăturalnică, încercând să nu atrag atenţia în niciun fel şi nici să intru în raza lor vizuală. Băteau clopotele când, în jurul orei 5:30 - 6:00, m'am hotărât să-mi reiau drumul.

De aici începe o altă poveste, şi mai grea, poate cea mai dificilă porţiune. Din Belgrad şi până în Zagreb am ajuns cu puţine probleme. Totuşi, către Liubliana mi-au trebuit eforturi considerabile ca să pot străbate întreaga distanţă. Am folosit ca reper doar autostrada, nereuşind să identific linia ferată dintre cele două oraşe. Am făcut aproape 4 zile până când am intrat în Liubliana. Apoi, până la Jesenice, cum am spus, drumul a fost la fel de greu. Munţi înalţi, iar călătoria mea a durat încă 2 zile şi jumătate. În multe rânduri m'am gândit (văzând tirurile germane şi austriece de pe şosea), să-mi încerc norocul. N'am făcut-o din prudenţă, desigur...

Locuri de adăpost

Câteva fapte de remarcat din acest traseu: de multe ori noaptea a trebuit să traversez podurile. Mult noroc am avut că nu am întâlnit pe nimeni şi de obicei zonele alese erau la periferia oraşului. Încercam să evit populaţia cât puteam. Într'o localitate printre aceste două oraşe, puţin mai la nordul ei, am poposit lângă o clădire ce părea părăsită. În jur, cât vedeai cu ochii până la poalele muntelui, o întreagă podgorie cu struguri, şi am considerat că este cel mai bun lucru să mă opresc. Nu mare mi-a fost surpriza a doua zi dimineaţa, că de pretutindeni, de pe drumul pe care sosisem eu, veneau oameni să lucreze şi să culeagă strugurii de la vie. Erau poate 30 sau 40, însoţiţi de două tractoare cu remorci, iar aproape de şosea, un tir mare care aştepta. Noroc cu tractoarele ajunse chiar sub zidurile clădirii unde mă adăpostisem, care m'au trezit din somnul greu în care căzusem. Am reuşit să plec la timp, traversând de-a latul mai multe rânduri de vie. Când am considerat că am ieşit din raza lor de observaţie, am alergat în disperare aproape o jumătate de km. până la capătul podgoriei, ca să pot astfel merge lejer.

Astfel de ocolişuri şi eforturi suplimentare au fost numeroase, unele de kilometri, doar pentru a ajunge în partea cealaltă, să spunem aşa, la locul pe care îl întrezărisem deja dinainte, în general traversând podurile de cale ferată. De altfel, linia ferată mi-a fost cel mai bun reper până la Zagreb, sau

din Liubliana la Jesenice, iar drumul cel mai uşor de străbătut l-am făcut deplasându-mă chiar pe linia ferată, aproape paralelă cu şoseaua, la mică distanţă.

Vreau să spun că în această perioadă m'am hrănit cu struguri, în două locuri am dat de nişte bostănării deja culese (lângă Belgrad), iar în rest am avut noroc, întâlnind la diverse intervale pomi fructiferi sau lanuri de porumb. Bineînţeles că, acolo unde aveam ocazia, îmi înfundam bine traista, căci nesiguranţa traseului mă făcea să fiu prevăzător.

ÎN LIBERTATE

VILLACH

Trenul a început să coboare lin şi am hotărât să admir cum se cuvine peisajul din jur. Era o lună frumoasă şi m'am aşezat la uşa deschisă a vagonului, lăsându-mi picioarele să atârne în afară. Se disting case răzleţe pe înălţimile din jur, pline de lumini şi cu multe maşini în jurul lor. Desigur eram în altă ţară. Am stat mult timp aşa, cu ochii la cele ce se desfăşurau feeric în jur, în beatitudine, ca într'un paradis abia descoperit. A durat ceva şi deodată, am început să deslușesc vârful strălucitor al unei catedrale. Nu mult după aceea, a apărut şi o mare de lumini; mi-am dat seama că ne apropiam de Villach. Ştiam că era primul oraş însemnat din apropiere, aşezat chiar la graniţa cu Iugoslavia pe care o trecusem.

Am ajuns în Villach aproape de 2 dimineaţa. Intrând într'o gară vastă, trenul a început să încetinească. Am hotărât să mă dau jos aici, imediat ce trenul va ajunge la o viteză mai mică; nu mai aveam răbdare şi voiam să cercetez oraşul. Am sărit cu bine din mers şi, din reflex, am căutat să mă depărtez cât mai repede, căutând să mă ascund în apropiere. M'am liniştit când mi-am dat seama de ridicolul situaţiei şi am pornit în oraş.

Imediat, nu departe, la trei-patru străzi, am ajuns în faţa unui mare magazin unde se găseau expuse tot felul de videocasetofoane, radiouri, televizoare şi multe altele. Nu mai văzusem nici un magazin aşa de mare până aici. M'am zgâit la toate cele ce vedeam în faţa ochilor, un fel de saturaţie ireală, şi parcă nu-mi venea să cred! Când mi-am stors de tot privirile până la ultimele calculatoare[3] făcute de *„Texas Instruments"*, am luat-o la pas prin oraş.

La un colţ, o discotecă încă era deschisă şi nişte tineri erau afară şi fumau. În apropiere, în partea dreaptă, automate de băuturi răcoritoare, gumă de mestecat şi ţigări. Mai aveam o monedă de 3 sau 5 lei, şi mi s'a părut că s'ar potrivi în mărime cu cea pe care aş putea s'o folosesc pentru un pachet de ţigări. Am introdus moneda şi nu am reuşit. Mi-a returnat-o şi am repetat, dar fără rezultat! Atunci, unul din tineri s'a desprins dintr'un grup apropiat şi a venit către mine, încercând să mă ajute. Eram încurcat în faţa situaţiei.

[3] - Instrumente de calcul, nu calculatoarele de azi...

Când a văzut moneda, mi-a făcut semn că nu e bună, dar că el poate să-mi cumpere pachetul de ţigări *Marlboro* pe care i-l indicam cu degetul. Cred că arătam destul de straniu şi meritam cu siguranţă compasiune. Aşa a şi făcut! Câteva monede şi automatul mi-a lăsat pachetul de ţigări. Nu-şi poate imagina cineva cât de fericit am fost în acele clipe. Mai mult, aerul pe care tinerii îl degajau atât de libertini, în largul lor, în râsete şi atmosfera sacadată a muzicii care se auzea din discotecă, m'au trezit dintr'o dată că ajunsesem în libertate unde ideile preconcepute nu-şi aveau rostul. Veneam din întuneric şi luciul în care ajunsesem încă nu puteam să-l absorb.

Un sfert de oră şi m'am despărţit cu regrete de atmosfera care pusese stăpânire pe mine. La puţină distanţă, m'am oprit să admir încă odată grupul tinerilor aflaţi la distracţie. Unii îşi luau la revedere, alţii veneau dornici de petrecere în continuare. M'am învârtit câteva ore pe străzile lăturalnice, admirând vitrinele frumos luminate ale magazinelor, la altele am salivat de-a dreptul în faţa afumăturilor şi bunătăţilor expuse, ca un copil. Visam cu adevărat, sau era real? Veneam dintr'o sălbăticie, din întuneric, din foamete groaznică, şi pătrundeam – ales de Dumnezeu – în Rai. Cum să mi le explic pe toate, luat în vâltoarea întrebărilor ce-mi străbăteau mintea, stupefiat de cele ce aveam în faţa ochilor, parcă a necrezare? Obosit, m'am oprit sub zidurile unei biserici înalte şi m'am întins pe una din băncile retrase care o străjuiau.

Nici acum nu pot să-mi dau seama dacă am adormit, sau gândurile şi excitarea m'au ţinut treaz! Cert e că m'am *trezit* în plină lumină, cu oameni care veneau la biserică şi maşini care se învârteau în jurul micii piaţete din faţa ei. Am ieşit în stradă, încercând să mă orientez. Orologiul din turnul bisericii indica aproape de ora 9... La câteva străzi, un pod care se pierdea în altă parte a oraşului. Mi-am îndreptat paşii într'acolo. Un pod destul de mare, peste un râu de lăţime deosebită. L-am trecut şi m'am oprit lângă o mică fântână să mă spăl şi să-mi curăţ hainele care erau cu adevărat într'un hal de nedescris. În sus şi în jos treceau oameni pe lângă mine care priveau cu curiozitate, alţii care se uitau de-a dreptul compătimitori.

Peste tot, prăvălii care-şi deschideau uşile. Îmi era foame şi am intrat într'un magazin unde se găseau de toate, un fel de alimentară. Nu eram singurul cumpărător aici. Dar, parcă toate privirile erau îndreptate asupra mea. Când

am văzut grămada de carne ce se întindea pe o lungime de 4-5 m., aproape că am avut un şoc. Cum am intrat, aşa am ieşit, răvăşit de mirosul bunătăţilor şi asortimentelor expuse peste tot. Cu ce să cumpăr?

În buzunarul mic de la blugi cususem înainte de plecare 10 dolari pe care-i aveam ascunşi de circa 3 ani de la o prietenă din Franţa, Josiane. I-am descusut cu grije şi am intrat din nou în magazin. Am întâlnit aceleaşi priviri scrutătoare. Într'o parte, produse de panificaţie în toate formele şi de toate felurile, cum nu mai văzusem în viaţa mea. Pâinea e baza... Priveam cu jind la o grămadă de chifle puse frumos într'o plasă subţire şi nu ştiam dacă pot s'o cumpăr cu adevărat. Norocul a fost că nu eram singurul cu ochii pe chifle: o doamnă s'a oprit şi ea în sectorul de panificaţie, a luat o pâine învelită în pungă, o plasă de chifle şi alte lucruri mărunte. Le-a achitat şi a plecat liniştită!

Iată-mă şi pe mine în faţa casei de plată cu plasa de chifle, zâmbind galeş şi fluturând bancnota americană tinerei casieriţe surâzătoare. N'a acceptat-o, dar mi-a indicat cu mâna spre un chioşc turistic din piaţă, unde mi-a dat de înţeles prin semne că o pot schimba. Şi am reuşit! Am primit schimbul de bani, 74 de şilingi austrieci, m'am reîntors, iar casieriţa zâmbitoare mi-a sustras din bancnotele primite 6 şilingi pentru plasa cu 10 chifle. Am ieşit din magazin într'o nerăbdare şi cu o foame accentuată, pantagruelică pot spune, aproape de nedescris.

Mâncam şi mă plimbam cu plasa după mine în piaţa plină de turişti, surâzători la felul cum îngurgitam în ora dimineţii chiflele goale, una după alta. Poate că şi înfăţişarea mea avea mult de-a face cu privirile lor curioase! Undeva spre capăt, am descoperit un mic părculeţ şi m'am oprit. Nici acum când scriu rândurile de faţă, după mulţi ani, nu le-am uitat gustul delicios. Iar cine nu a trecut prin asemenea momente, probabil că nu va putea înţelege niciodată taina.

Mi-am petrecut restul zilei intrând prin multe magazine, fascinat de politeţea vânzătoarelor şi vânzătorilor care te întâmpinau pretutindeni cu zâmbetul pe buze[4], de produsele pe care le vedeam pentru întâia oară, în special blugi,

[4] - N'am avut parte de așa ceva nicăieri în țară...

jachete de blugi, cămăşi de blugi, tricouri *cu însemne* şi altele asemenea. Nicicând nu m'am simţit mai fericit, ca în aceste magazine unde puteai alege ceea ce îţi doreai, fără să priveşti peste umăr că cineva este pe urmele tale. Cu fiecare pas eram uimit de ceea ce vedeam, şi parcă în permanenţă erau foarte multe altele de descoperit! Oare cum poţi explica cuiva intrarea într'un magazin de muzică unde se găseau mii de casete şi discuri catalogate cu toate grupurile de rock, jazz şi aşa mai departe, când veneai dintr'o ţară în care toate acestea erau interzise? Cum? Sau *spectacolul* munţilor de carne pentru care semenii tăi aproape că se omorau la coadă în invective degenerante, produse exclamative ale revoltei, sărăciei, foametei, disperării şi neajunsului?

Hotărât lucru! Veneam dintr'o ţară cu un regim sălbatic, care ne îngrădea zi de zi şi care ne dicta permanent. Eram doar nişte supravieţuitori, fără niciun drept! Simple victime la cheremul regimului! Meditam şi îmi stimulam avântul, cutreierând la pas străzile oraşului Villach şi dughenele ce-mi ieşeau în cale, porţi deschise către un alt orizont care mă ardea pe inimă, cel al comparaţiei cu ceea ce lăsasem în urmă. Nu exista nici un corespondent pozitiv!

Către seară, m'am oprit la o brutărie să cumpăr o pâine pe care o văzusem mai devreme şi calculasem că era tocmai bună ca volum pentru traista mea de merinde. Mă asiguram astfel de hrană. Avea şi preţul afişat, era cea mai mare şi cea mai ieftină, cam 6 şilingi. I-am arătat pâinea de pe raft vânzătorului şi i-am întins 6 şilingi. Mi-a returnat 3 şilingi. Îi fac din nou semn către pâinea aleasă, el dă din mâini şi îmi arată 3 degete, adică 3 şilingi. Erau şi pâini de 3 şilingi într'o parte, dar mici! Şi mi-a venit în cap ideea că acestea sunt cele mai vândute şi el a făcut un gest automat de vânzare. Trei şilingi şi am pus pâinea în traistă, într'un fel convins că s'a înşelat. Un vânzător neatent, mi-am zis, şi am ieşit nedumerit din brutărie. Abia mai târziu am înţeles tâlcul: dimineaţa se vindea cu 6 şilingi căci era proaspătă, iar dacă nu se vindea până seara, preţul era înjumătăţit. Tare m'am mirat de această metodă cu care m'am întâlnit de mai multe ori în timpul şederii mele în Austria!

Am revenit iarăşi în piaţa centrală. Multă aglomeraţie! Străluceau peste tot luminile exorbitante. Mă frământa ideea la ce voi face peste noapte şi unde

voi reuşi să mă aşez pentru odihnă. M'am dus la chioşcul turistic şi am cumpărat două vederi diferite cu oraşul Villach pe care să le trimit în ţară, înştiinţând familia de soarta mea şi despre reuşita trecerii de care n'aveau habar. Am cerut şi timbrele, iar la sfârşit am cumpărat un pachet de ţigări franţuzeşti *Gitanes,* fără filtru, foarte tari, pe care le *gustasem* în ţară aduse de o prietenă din Franţa, Josiane, pe care o cunoscusem câţiva ani înainte, fiind în vizită. Ţigările m'au costat 22 de şilingi, vederile aproape 9 şilingi, iar timbrele cam 10 şilingi dacă nu mă înşel. Cam asta a fost ordinea... I-am cerut doamnei de la chioşc un pix, şi m'am aşezat pe o bancă apropiată pentru a le scrie.

Totul simplu, doar câteva rânduri sugestive:

> *„Dragii mei,*
> *Vă transmit multe salutări din minunatul orăşel Villach, din Austria.*
> *Al vostru, cu mult drag,*
> *Nick*
> *16-IX-1980."*

A doua vedere am trimis-o unchiului meu în Bucureşti, cu aceleaşi rânduri, şi le-am introdus într'o cutie poştală care se găsea în apropiere.

Încă era multă lume în jur şi pe străzile alăturate, iar odată cu întunericul începuse să se facă simţit şi frigul. La o terasă, cu multe sticle de bere pe masă, un grup de turişti italieni se distrau gălăgioşi. Aproape de ora 22:00, am considerat ziua încheiată şi am pornit să-mi găsesc un loc pentru noapte. Observasem două clădiri nefolosite lângă podul de peste râu şi nu ştiam dacă voi putea avea acces în ele, ori nu. Mă despărţeau doar 5-10 minute de locaţie, aşa că m'am pornit către ele. Am coborât şi am constatat cu amărăciune că erau două staţii electrice, unde nu puteai avea acces în niciun fel. Iarăşi, am chibzuit puţin, şi am ales pentru odihnă tot locul ferit care îmi era deja familiar de la biserică.

Ajuns, am început să rup din pâine şi m'am cufundat în gânduri despre cele ce aveam să fac a doua zi şi direcţia în care să pornesc. Voiam să ajung la Viena, în lagărul de refugiaţi de la Traiskirchen de care auzisem, dar până acolo era cale lungă, aşa că m'am gândit să parcurg acest drum în câteva etape. Nu mai eram nevoit să mă ascund din calea oamenilor.

Spre dimineaţă, către ora 04:00, m'am trezit zgribulit de frig, în sunetele stridente ale unei ambulanţe care îşi făcea loc pe străzile oraşului. Câteva minute şi iată că apare şi o maşină de poliţie pe urmele ambulanţei. Oricum, personal, nu îmi făceam niciun fel de probleme. M'am învârtit cu dezinvoltură pe lângă ei în câteva rânduri prin oraş, şi nu m'au băgat în seamă, aşa că...

M'am ridicat de pe bancă şi am început să fac mişcări pentru a alunga frigul şi tremurul care mă cuprinsese. Temperatura era mult mai rece decât în noaptea precedentă! După câteva minute, m'am aşezat iar pe bancă şi mi-am aprins o ţigară, cu speranţa iluzorie că mă voi încălzi. Începusem deja să le drămuiesc pentru drumul ce-l aveam în faţa mea.

În mare, făcusem planul călătoriei: pe scurt, voi părăsi oraşul către Klagenfurt, apoi către Graz, iar de aici mă voi îndrepta spre Viena.

Mi-am pus traista pe umăr şi am pornit spre gară. Nu era prea departe, cam la şase-şapte străzi din locul în care mă aflam. Mişcarea mi-a prins bine până aici. Ceasul de la clădirea gării arăta ora 4:50 când am păşit în holul larg de aşteptare. Era cald şi mirosea a cafea proaspăt făcută. Se aflau în hol aproximativ 20-25 persoane. Unii citeau ziare, alţii fumau şi beau cafea. Lângă casa de bilete, observ un lung orar cu mersul trenurilor. Aproape toate cursele treceau prin Klagenfurt către interiorul Austriei. Privesc şi la preţuri, convins că biletul nu poate fi mai mult de 10-15 şilingi, cam atât cât îmi mai rămăseseră mie prin buzunare. Un bilet costa 27 de şilingi. Nu-mi prea venea să cred, deşi era clar afişat. Pentru prima dată puteam să folosesc trenul, şi iată că nu aveam această şansă. Toate gândurile despre Klagenfurt, în care deja mă vedeam în primele ore ale dimineţii, erau spulberate. Am rămas mut şi m'am învârtit în jur câteva minute. M'am dus totuşi la casă şi am rostit „Klagenfurt". Femeia mi-a răspuns iute în limba austriacă: 27 de şilingi. Am întrebat-o şi în engleză. Când şi-a dat seama că nu înţeleg, mi-a scris preţul pe o foiţă de hârtie, fără nici o putinţă de echivoc. I-am mulţumit cu *„Danke"*, şi m'am retras dezamăgit de situaţie.

Am ieşit afară copleşit de turnura lucrurilor, şi m'am decis că nu am altă soluţie decât să găsesc şoseaua către Klagenfurt, să mă consolez cu soarta şi să mă pregătesc pentru lungul drum. Altă ieşire nu vedeam.

Am făcut la stânga şi am mers pe strada adiacentă gării, apoi la dreapta pe mai multe cvartale şi iarăşi la stânga pe o stradă lungă. Nu mai erau multe case, se răriseră, şi pe măsură ce înaintam zona se schimba devenind una mai mult industrială, iar arhitectura clădirilor se schimba şi ea, prinzând alte contururi. Începuse să se lumineze. Curând au dispărut toate casele. Se vedeau numele companiilor, totuşi am continuat să merg înainte. Am întretăiat alte străzi care, din câte puteam să-mi dau seama, aveau şi ele acelaşi profil, ticsite cu diverse companii mari şi mici. Au început să apară tot mai multe maşini, din şi către această zonă.

A durat mult până am ieşit de aici şi, într'un punct depărtat, m'am interesectat cu două linii de cale ferată. Cu experienţă de-acum, am hotărât să urmez linia trenului. Nu aveam nici un fel de dubii că se îndrepta în direcţia în care pornisem şi eu. Am luat traversele la pas şi cam după 10 minute de mers, am auzit undeva în spate zgomotul trenului şi m'am dat într'o parte. Doar trecusem pe sub o autostradă care se orienta către sud. Am urcat totuşi, încercând să deosebesc sigur direcţia în care aceasta se îndrepta. Mai sus, pe o tăbliţă, o săgeată la dreapta care indica ieşirea din autostradă şi numele oraşului Klagenfurt.

Trenul a trecut, am înjurat de tragicul situaţiei şi mi-am reluat mersul pe traverse. Curând, calea ferată a intrat într'un câmp deschis. Ajunsesem chiar la marginea oraşului. Undeva în depărtare, se vedeau siluetele unor maşini care se deplasau pe o şosea, spre est. Trecuse bine de ora 8:00 şi soarele mângâietor care se tot înălţa pe cerul albastru şi clar, căpăta tot mai multă putere. Câteva case răzleţe punctau verdele de necuprins, şi puteam să observ bine drumurile de acces care veneau din oraş către ele. Încă puţin şi m'am hotărât să abandonez calea ferată şi să ajung la şoseaua alăturată pentru a-mi încerca norocul. Făcusem cale lungă până aici şi nu mă trăgea prea mult voinţa să tot merg pe linia ferată. Aveam alt *statut* acum.

Am coborât terasamentul şi m'am orientat spre un drum care ducea către o casă ce mi se părea mai apropiată de şoseaua aflată cam la 1 km distanţă. Eram de acum cu gândul la proprietarul casei şi la felul cum o voi înconjura ca să nu atrag atenţia. Am trecut la câteva zeci de metri distanţă de ea şi, spre norocul meu, drumul asfaltat se continua de acolo, pierzându-se în verdele pajiştei din spate. Se deslușeau şi pâlcuri de pomi în mai multe locuri. Am

păşit înainte, privind circumspect în jur pentru a mă încredinţa că prezenţa mea nu a fost semnalată. O linişte totală, pe fundalul zgomotului şters al maşinilor care se deplasau în şosea. Câteva sute de metri şi am ajuns la un podeţ care traversa un mic pârâiaş; aici am hotărât să mă opresc. M'am spălat: o apă rece de parcă îmi tăia faţa. Înviorat, am pornit mai departe. Aproape de şosea, se putea observa o zonă ceva mai întinsă de copaci, parte din ei cuprinşi deja în coloritul roşiatic al începutului de toamnă. Intenţionam să rămân aici şi să mă odihnesc puţin, înainte de a porni la drumul lung ce-l aveam de străbătut.

Ajuns în marginea pădurii, m'am oprit într'o mică poieniţă unde m'am întins la soare pe un covor de frunze. Am scos pâinea din traistă, meditând cu gândul la ce voi face în continuare. Foamea începuse şi ea să-mi macine măruntaiele. Eram cuprins de aceeaşi voinţă, aceeaşi determinare şi nerăbdare, cu toată oboseala pe care o întâmpinam şi în faţa tuturor adversităţilor cu care mă confruntam. Am mâncat puţin din codrul de pâine, am pus restul la loc în traistă şi mi-am aprins o ţigară *Gitanes*. Aveam drumul deschis de aici către oraşul în care doream să ajung.

Terminasem ţigarea şi priveam către şoseaua care acum se găsea doar la circa 150-200 m., şi înainte ca să-mi dau seama de ce se întâmplă, absorbit de gânduri, mă trezesc cu un ins pe bicicletă, în pantaloni scurţi, port tradiţional şi o pălărie verde cu o pană frumoasă în culori care-mi striga *"Grüß Gott"* din drumul pe care venisem. Luat aşa prin surprindere şi încurcat de năluca apărută din senin, parcă nici nu ştiam cum să răspund şi să reacţionez. Până la urmă am spus şi eu *„Guten Morgen"* şi m'am ridicat în picioare. Eram neras de aproape trei săptămâni, slăbisem câteva kilograme şi nici vestimentaţia nu părea încurajatoare nimănui la prima vedere. Arătam mai mult ca un hippy, decât om normal după lunga mea aventură de până acum.

Trecut de jumătatea vârstei, insul a descălecat de pe bicicletă şi i-a pus piedica. Nu arăta în vreun fel revoltat, părea doar curios. M'a întrebat câte ceva şi n'am putut să înţeleg, necum să-i răspund! Probabil ce caut pe acolo, pe proprietatea lui, nu ştiu, cam aşa am dedus! Atunci, am făcut semn către şoseaua alăturată şi am pomenit numele oraşului Klagenfurt. A dat din cap, în sensul că a înţeles unde mergeam, s'a apropiat şi s'a aşezat pe trunchiul

uscat al unui copac. Tacticos, a scos o pipă din buzunar, apoi s'a căutat în buzunarul de la piept după tutun. Mi-a făcut semn, dacă vreau şi eu - am arătat către pachetul de *Gitanes* şi m'a aprobat din cap. Calm, şi-a aprins pipa, lăsând rotocoale groase de fum. Am făcut şi eu acelaşi lucru aprinzând o ţigară. M'a întrebat apoi dacă sunt Italian. Am înţeles întrebarea şi am negat, dar am adăugat în engleză: Romanian. „– Ah, Romania!" a exclamat el. „Ceaucescu..."

Iată că vorbeam aceeaşi limbă. Engleza mea era aproximativă, dar suficientă pentru a mă face înţeles. M'a întrebat dacă am venit să lucrez în Austria, şi atunci i-am povestit, cât m'am priceput, întreaga epopee: am fugit să scap de comunism, peripeţiile din ultima lună, cum am trecut graniţele, etc. Pe măsură ce vorbeam, se mira şi i se holbau ochii tot mai mult, şoptind monosilabic şi repetând ca pentru sine: „– Ceaucescu not good!"

Nu-i venea să creadă când i-am dat exemple despre cozile şi lipsurile de alimente cu care se confruntau oamenii de la noi, îngrădirile, lipsa de libertate, toată situaţia cenuşie şi fără speranţă din România, aşa cum era ea cu adevărat. „– Chiar aşa?", exclama el repetitiv: „– Oh, my God! My God!"

I-am spus că de fapt voiam să ajung până la urmă în Traiskirchen, în lagărul de refugiaţi, dar că încercam să fac drumul cu autostopul, din oraş în oraş. Am stat de vorbă aproape două ore. Într'un timp - cam la jumătate de oră de la întâlnirea noastră - un fluier repetat de mai multe ori! Eu am tresărit, dar Austriacul m'a asigurat imediat: „– E soţia mea!" A ieşit la drum şi l-am urmat. Din balconul locuinţei, la vederea lui, femeia blondă i-a făcut semn cu mâna; interlocutorul meu a fluturat şi el mâinile. Un fel de convenţie tacită dintre cei doi pentru a se asigura că totul este în ordine. Cum am aflat, erau de aproape 20 de ani împreună. Îl chema Hans Meier (sau Mayor). Mi-a spus că el era proprietarul terenului din jur şi al casei pe unde trecusem, dar că nu a fost alarmat când a văzut că am ocolit-o la distanţă. M'a întrebat ce mănânc şi i-am arătat jumătatea de pâine din traistă. A dat din cap şi s'a ridicat în picioare, depărtându-se câţiva paşi în direcţia bicicletei. Să nu plec - mi-a spus - şi să-l aştept liniştit. A încălecat pe bicicletă şi s'a îndreptat către casă. Au trecut mai bine de 10-15 minute, poate mai mult, şi încep să-i zăresc silueta. A revenit, zâmbind cu înţeles şi arătând către o sacoşe pe care o aducea cu el. S'a aşezat la locul său: scoate un sandviş cu salam pe care mi-l

întinde, apoi încă unul, mai scoate o sticlă mare de apă, iar la sfârşit un termos de cafea cu două pahare din carton puse deasupra, pe care îl pune deoparte.

Astăzi, când scriu aceste rânduri, încă îmi mai aduc aminte de curiozitatea pe care am avut-o când austriacul mi-a înmânat paharul de carton şi a turnat cafeaua în el, eu neîncrezător, aşteptând ca paharul să se topească în fierbinţeala licorii, iar el râzând de comicul situaţiei în care mă vedea implicat, fără să înţeleagă că nu mai văzusem vreodată aşa ceva.

Am întâlnit mulţi austrieci în timpul şederii mele, dar niciunul atât de deschis, comunicativ şi apropiat. Mai toţi reci şi rezervaţi. A fost singurul care mi-a urat „Bun venit în Austria!"

VILLACH – LOEBEN

Ne-am despărţit şi ne-am strâns mâinile! El a rămas pe loc, iar eu către autostradă, să-mi încerc norocul. Am sărit un gărduleţ şi am mers câteva zeci de metri pe margine cu mâna ridicată. Treceau destule maşini, tiruri, dar îşi vedeau de drumul lor.

Am privit înapoi şi Hans se pornise cu bicicleta spre casă[5]. Am continuat aproape 1/2 km., dar fără niciun fel de succes. Toţi priveau, dar nu se opreau! Începusem să cred că mă aşteaptă o lungă călătorie pe jos, fără speranţă! Am lăsat mâna jos, dezamăgit de situaţie, continuând să merg înainte.

Fără să fac niciun semn, la câteva zeci de metri în faţă, observ o maşină care încetineşte şi se opreşte pe margine. Deosebesc două persoane, una chiar îmi strigă ceva ce nu înţeleg, şi mă grăbesc să nu pierd ocazia ivită. Sunt doi tineri; ajung şi mă instalez în spate. Ascultă muzică: *Electric Light*

[5] - În vara anului 1987, când am fost în vizită în Germania, apoi la Mittersill, în Austria, împreună cu doctorul Filip Păunescu, plănuisem chiar să ajungem mai jos, la Villach. Ne despărțeau circa 100 km. Am amânat din cauza ploii începute în acea dimineață, rămânând să facem acest lucru în cursul altei vizite. Știam aproximativ unde se afla casa lui Hans, dar eram sigur că o vom putea găsi fără probleme. Vă puteți închipui oare surpriza revederii după atâția ani de la cele amintite mai sus?

Orchestra... Dăm mâna, iar şoferul mă întreabă în limba germană încotro merg. Îi spun Klagenfurt, iar el îmi răspunde Loeben. Înţeleg că este un oraş aproape de Klagenfurt, cu siguranţă undeva nu prea departe. Bun şi aşa!... Şi-au dat seama că nu sunt băştinaş şi le-am spus în engleză că sunt Român. Eram familiar cu muzica şi tocmai începuse o melodie care-mi plăcea foarte mult, relativ nouă: *„Don't bring me down*". Georg (cred că aşa s'a prezentat şoferul), ştia şi el puţin limba engleză. A început să fredoneze melodia, a scos un chiot şi maşina a ieşit în autostradă cu viteză. Casete cu multe grupuri de muzică, ascultăm şi fumăm. Suntem tineri. Nu sunt bariere vizibile! Greu de spus cu adevărat cât timp am mers, dar iată că ajungem aproape de Leoben. Şoferul mă întreabă dacă poate să mă lase într'o staţie de autobuz, ei urmându-şi calea mai mulţi kilometri în afara oraşului. Curând am ajuns pe o mică înălţime unde am coborât, ne-am luat la revedere şi ne-am despărţit.

LOEBEN – GRAZ

Trecuse cu puţin de ora 14:00. O staţie pustie, cu un mic refugiu acoperit şi câteva hărţi afişate într'un panou. Merg din curiozitate să văd exact unde mă găsesc şi alternativele ce le pot avea de aici. O hartă prezenta un traseu în circuit şi imagini cu maşini de formula unu. Mi-am dat imediat seama că sunt în Loeben, faimosul oraş bine cunoscut pentru circuitele sale europene. Harta alăturată înfăţişa un alt traseu care mergea spre sud, la Graz. Puncte roşii şi câteva nume de localităţi unde se pare că opreşte autobuzul în drum. Un pătrăţel indică şi orarul. În dreptul oraşului Leoben unde mă aflam, văd trecută şi ora 14:00, apoi 17:00. Doar ce-l scăpasem... E pus şi preţul: 12 şilingi. Îi am...

Oraşul Klagenfurt rămăsese departe, undeva mai jos, la vest. Parcă nu mai aveam de ales, Graz era singurul oraş unde mă puteam deplasa. Făcea parte oricum din etapa a doua pe care o plănuisem către Viena - Traiskirchen.

În golul de timp, m'am pus pe o bancă alăturată şi am scos un sandviş din traistă. Greu să arăt deliciul de care aveam parte! În sus şi în jos, maşini rare care îşi fac apariţia din când în când. Unele se pierd pe străzile alăturate. Mi

se părea că şoseaua unde mă aflam era cam retrasă faţă de ce întâlnisem până acum! Hotărât să aştept, mi-am aprins o ţigară. Oameni nu se vedeau pe nicăieri!

Sunt mai bine de 30 de minute de când aştept, şi iată că se opreşte un microbuz de culoare neagră aproape de banca unde mă găsesc. Se deschide geamul. Îmi spun în gând că a greşit, dacă încearcă să afle ceva direcţii de la mine. Nu le înţelegeam pe-ale mele, dar... Îmi face semn cu mâna să mă apropii de maşină. Ajung la geam, strâmtorat să găsesc pe scurt o frază în germană că nu înţeleg limba, un fel de *„kein deutsche”*. Omul de la volan este îmbrăcat în negru, are o cruce atârnată la piept: este un preot... Nu mai apuc să spun fraza care-mi frământa mintea, şi îmi arată către staţia goală. Sigur mă întreba dacă aştept autobuzul şi unde merg. Am dat din cap şi am spus: Graz. Repetă şi el „Graz”, adică merge la Graz sau spre Graz - şi-mi face semn să mă urc. Mi-am luat traista de pe bancă şi m’am aşezat în dreapta lui. Zâmbeşte blând către mine. Pornim... Îmi arată ora 17:00 la ceas şi înţeleg că vom ajunge în Graz la ora 17:00. N’am dreptate, pentru că îmi arată staţia de autobuz lăsată în urmă. Fac legătura că la 17:00 venea autobuzul. Cunoştea orarul...

Am aflat pe drum că a mai procedat în acest fel şi cu alţii. Îşi avea biserica chiar în Leoben, mi-a arătat fotografia ei pe care o avea lipită de bord lângă o mică cruciuliţă. Din câte am înţeles, mergea la o altă biserică aflată în Graz, unde era implicat în anumite activităţi religioase cu copiii.

I-am povestit şi lui că mergeam în Graz, dar că aveam ca itinerariu final lagărul de refugiaţi din Traiskirchen, lângă Viena. Ne înţelegem mai mult prin semne, cuvinte care se potrivesc şi tot aşa... Din când în când, îmi arată înălţimile semeţe ale munţilor din jur, parcă a spune: „-Uite cât sunt de frumoşi!” Încercăm, oricum, să facem sens cât putem în conversaţie...

O oră mai târziu intram în oraş. Mai multe străzi şi am continuat pe marginea unei ape până când am ajuns la un parc. Îmi face semn că el mai are de mers înainte, dar că aici putem să oprim. Am coborât amândoi şi m’a îndreptat către o stradă la dreapta. Mi-a repetat: *„Viena”*. Am înţeles că mergând înainte, ajungeam cumva la gară. Nu-i spusesem cum voi face deplasarea de aici, dar el a subînţeles că voi folosi trenul. I-am mulţumit şi ne-am strâns

mâinile. Am trecut pe trotuarul celălalt, la colţul străzii pe care mi-o arătase, iar el s'a îndreptat spre maşină. A pornit, mi-a făcut încă o dată semn cu mâna şi curând l-am pierdut din vedere, contopit cu traficul intens.

GRAZ

N'aveam de gând să ajung la gară; doream să explorez oraşul, să mă plimb pe străzi, să-i simt farmecul, să colind şi să zburd ca o pasăre liberă, să mă pierd în forfota oamenilor, să observ... Toate erau noi pentru mine! Totul mă îndemna să nu pierd nici o clipă din acest extaz, din această euforie sufletească de care aveam aşa de mare nevoie, să savurez şi să trăiesc momentul! Întunericul din care veneam, mă îndemna parcă să mă reacordez la realitate. Toate resorturile mintale se accelerau procesului de reacomodare.

Am făcut la stânga şi am pornit către o stradă mai aglomerată. Altfel de tramvaie de cum eram obişnuit, altă înfăţişare... Oameni zâmbitori, lipsiţi de probleme, vitrine care iau ochii şi curăţenie peste tot! Oare cum au ajuns aceşti oameni la aşa nivel civilizat? Autocontrol: fumez şi am început să mă uit în jur pe unde arunc chiştoacele! Hm! Nu-mi dă ghes inima să le mai azvârl pe jos!

Fete tinere, unele care privesc înapoi zâmbitoare, altele ţanţoşe care păşesc înainte insensibile, parcă *metalizate*. Observ totul, sunt într'o transă căreia încerc să-i dau şi eu o formă viabilă de înţelegere naturală. O metamorfoză la care încerc să fiu parte, şi să mă adaptez... Parcă e prea mult! Sunt bântuit! Păşesc pe străzi şi învăţ la fiecare colţ lucruri noi. Întreg procesul nu poate fi asimilat dintr'o dată şi mă simt depăşit!

Veneam dintr'un Bucureşti cenuşiu, fără lumini, clădiri în stare de paragină şi o atmosferă de teroare tot mai apăsătoare, iar acum păşeam liber într'un alt oraş, care mă impresiona la fiecare pas cu frumuseţea lui, cu arhitectura şi atmosfera vibrantă pe care o degaja. Peste tot clădiri istorice, pieţe fermecătoare, străzi înguste care te invită să le explorezi, parcuri cufundate în verdeaţă.

Am cutreierat până târziu în noapte şi, într'o piaţă mai mică, m'am oprit pe o bancă. Începuse frigul şi se vedeau tot mai puţini oameni pe străzi. Cuprins de foame, am scos şi celălalt sandviş din traistă şi m'am *ospătat*. Nu eram băgat în seamă de nimeni! Nimeni nu avea curiozitatea! Era un lucru banal pentru ei. Eram totuşi neliniştit în faţa perspectivei pentru o altă noapte sub cerul liber! Începusem să mă gândesc la cele ce urmau de făcut şi întrevedeam multe zile şi nopţi ce urmau să vină şi care trebuiau trecute până voi ajunge la destinaţie. Trec şi doi poliţişti care se plimbă în jurul pieţei, apoi dispar pe o stradă din apropiere. Am cumpănit situaţia, apoi m'am decis hotărât, deşi nu prea îmi dădea ghes alternativa. Voi merge la poliţie, voi declara că sunt refugiat din România şi că doresc să ajung în Traiskirchen.

Aproape de miezul noptii, m'am predat unui sediu de poliţie din apropiere care se afla la încrucişarea câtorva străzi . Doar ce trecusem pe lângă el, câteva ore mai devreme. Am deschis uşa şi am intrat într'un hol, unde pe stânga se afla un gemuleţ, iar pe un scaun un poliţist care cerceta nişte hârtii răsfirate. S'a ridicat şi cred că m'a întrebat ce doresc. Am scos buletinul de identitate pe care îl aveam asupra mea şi am îngăimat: Romania. Atât am spus şi i-am înmânat buletinul. L-a luat şi a răsfoit filele până a ajuns la capăt, apoi l-a pus într'o parte şi mi-a făcut semn să aştept. Am observat că era într-o stare relativă de anxietate în faţa documentului. A dispărut pentru o clipă, apoi a revenit cu un alt poliţist. A examinat şi el buletinul, au vorbit ceva în germană probabil pe seama identităţii, apoi mi-a făcut semn către o uşă, tot pe stânga. A fost deschisă electronic, iar în partea cealaltă m'a primit poliţistul chemat să discearnă rostul meu pe-aici. O întrebare în limba germană, probabil despre cum am ajuns în Austria şi ce doream. Încerc să-i spun că nu înţeleg. Apoi m'a întrebat în limba engleză: „Passport". I-am spus că nu am, că am trecut graniţa şi vreau să ajung în Traiskirchen. Mi-a arătat un scaun alăturat şi mi-a spus să aştept. Cunoştea şi el puţin limba engleză, cât să ne înţelegem. Oricum se simţea tensiunea în faţa căreia erau puşi cei doi, scoşi dintr'o dată din liniştea atât de caracteristică la această oră din noapte... Mă gândeam la diferenţa cu care aceşti oameni, chiar puşi în faţa unei astfel de situaţii, căutau afabili să mă înţeleagă, vis-à-vis de brutele pe care le lăsasem în urmă în România. Securitatea omniprezentă care..., dar continuarea o ştiţi cu toţii. Îmi cere cu multă politeţe să-i predau traista de

merinde, merge în spate, face un inventar al ei şi revine: să nu mă supăr, dar deocamdată v'a rămâne în posesia lor. Se face şi o percheziţie corporală, trebuie să scot totul din buzunare, le pun pe o măsuţă improvizată, apoi sunt puse într'o mică pungă de carton. Îmi scrie numele pe ea cu o cariocă şi pleacă...

Am aşteptat aproape o oră! Poliţistul a completat mai multe hârtii, apoi a revenit şi m'a pus să le semnez. La final, mi-a făcut semn să-l urmez undeva pe la capătul coridorului.

După cum am relatat şi în capitolele anterioare, înfăţişarea mea nu avea un corespondent adecvat. Cred că puţeam ca un hoit... Sunt pus în faţa unei uşi pe care era imprimată imaginea unui duş cu robinet, şi mă introduce într'o baie unde se găseau două spaţii separate. Prinsă în zid, o masă dreptunghiulară de mici dimensiuni. Poliţistul îmi spune că acolo trebuie să pun hainele, apoi să intru la duş. Avea scris deasupra, în mozaic, numărul unu. Am săpun, apă caldă, mă îmbăiez ca un copil aproape 1/4 de oră, până când poliţistul intră şi îmi arată un dulap plin de prosoape. Iese şi îmi lasă un aparat de bărbierit din plastic. Dacă vreau pot să mă rad... Aşteptam de mult un moment ca ăsta. Într'o parte, o oglindă acoperită de mici zăbrele subţiri pentru protecţie. Nu-mi venea să cred că am parte de un asemenea tratament! Când am terminat, în sfârşit, arătam şi eu normal, iar poliţistul s'a minunat de schimbarea fizionomiei. Eram schimbat radical. Nu îmi aduc aminte dacă mi s'a făcut o fotografie sau aşa ceva... Parcă nu!

Aşa reconfortat, am pus hainele pe mine. Zâmbind radios, poliţistul a revenit cu o ciocolată şi un suc galben. Cred că era *Fanta,* deşi avea gustul aproape de Cico din România. Un gest de bunătate la care nu mă aşteptam, lucruri mici, dar care în acele circumstanţe mi-au adus un mare comfort. În ciuda atmosferei tensionate de la început, aceşti oameni s'au dovedit buni şi înţelegători faţă de momentele dificile prin care treceam. Simţeam şi trăiam cu adevărat un real sentiment de uşurare ...

Ajuns în celulă, mi s'au înmânat articolele de igienă personală. În comparaţie cu ceea ce am experimentat anterior în hruble securităţii, facilităţile şi condiţiile de care aveam parte acum erau aproape de nivel hotelier. În mijloc, ancorată solid, se afla o masă rotundă din lemn de culoare deschisă, ceruită

pe deasupra şi străjuită de două scaune care se puteau roti de la stânga la dreapta. Eram singur într'o celulă largă şi puteam să privesc de la fereastră spre afară, chiar dacă ea nu oferea o vedere la stradă, ci spre o intrare în pantă care se alinia celulelor de la subsol. Eram, desigur, fără nici o conexiune cu lumea exterioară, dar cu adevărat surprins de condiţiile bune pe care le experimentam pentru prima dată în Austria, sub zălog.

Copleşit de gânduri, am reuşit să mă odihnesc foarte bine în prima noapte. După toaletă, dimineaţa, am primit o masă simplă, dar hrănitoare: o cană cu lapte, pâine, unt şi un fel de pătrăţele de marmeladă. Poate părea ceva de neînţeles pentru unii. Nu exista, se pare, un program care trebuia respectat de cei reţinuţi.

Au trecut aproape două zile şi de fiecare dată când gardianul privea în celulă, îmi făcea semn că totul va fi ok. Aceşti gardieni cred că se schimbau la fiecare a doua zi sau ceva asemănător. Eu, personal, am văzut trei gardieni diferiţi în acest răstimp. Mă gândeam că voi avea să petrec mult timp în această celulă şi eram cuprins de nelinişte. O situaţie de nesiguranţă şi deosebit de stresantă, chiar dacă toate condiţiile erau excelente din toate punctele de vedere. Închipuiţi-vă că aveam ziare într'un stoc pe care, încercând să cuprind înţelesul celor spuse, ca să treacă timpul, le răsfoiam toată ziua.

Incertitudinea cu privire la viitor începuse să mă toace şi aproape că mă condamnam regretând faptul că m'am predat şi eram acum zălog în temniţă.

În ultima zi, am îndrăznit să-l întreb pe unul din gardieni care era situaţia mea. După 1/2 de oră, a apărut poliţistul care îmi completase datele şi mi-a spus că în acea seară voi pleca la Traiskirchen cu o maşină care, odată pe săptămână, colecta refugiaţii din zona de est a graniţei Austriei. În mijlocul incertitudinii, ştirea mi-a provocat un sentiment de uşurare şi de claritate. După două zile şi două nopţi în arest, chiar mai repede decât îmi închipuiam, iată că a revenit speranţa.

Aproape de ora 09:00 seara, mi s'a dat consemnul să mă pregătesc pentru transport. Am ajuns în acelaşi hol unde a trebuit să semnez alte hârtii şi m'au pus în repaus. Circa 45 de minute şi mi s'a restituit traista, cele ce aveam prin buzunare şi fuseseră indexate, apoi am ieşit afară. Ne-am rezemat de peretele de la stradă şi am aşteptat liniştiţi să vină autobuzul. Poliţistul şi-a aprins o

ţigară, mi-a oferit şi mie una, şi am vorbit câteva generalităţi, anume că Viena este frumoasă, că eu aş putea să mă stabilesc aici şi tot aşa...

În jur de 10 minute şi a sosit autobuzul mult aşteptat! I s'a predat şoferului hârtia cu datele mele, şi acesta îmi face semn ca să urc. Disting în semiîntunericul din interior că mai sunt 5-6 persoane, care la rândul lor mă cercetează din priviri...

Este ultimul pas al călătoriei mele către lagărul de refugiaţi.

GRAZ – TRAISKIRCHEN

Transferul către Traiskirchen a fost o experienţă plină de emoţii, un moment mixt, amestec de speranţă şi anxietate. Să fii într'un autobuz cu alţi refugiaţi, fiecare cu propria poveste şi propriile speranţe, a fost o experienţă intensă. Totuşi, nu eram singur în această călătorie.

Am călătorit toată noaptea, cu două opriri pentru a culege alţi refugiaţi; am fost lăsaţi să coborâm şi să fumăm în scurtul răstimp de îmbarcare. O experienţă obositoare, dar şi plină de speranţă. În total s'au strâns în jur de 10-12 persoane. Am primit şi hrană: un sandviş şi o sticlă de apă.

Dimineaţa, am ajuns în cele din urmă în incinta lagărului de refugiaţi din Traiskirchen. Se începe procesul de înregistrare, au loc interviurile cu oficialităţile şi la final suntem introduşi într'o clădire anexă. Cele trei femei tinere sunt separate de noi: primim produse de igienă proprie, spumă de ras „Barbasol", aparate de ras, săpun, pastă de dinţi, periuţe şi altele. Trec, aşa, mai multe ore.

Suntem înştiinţaţi că va trebui să petrecem o perioadă de carantină (cred că două sau trei săptămâni), timp în care declaraţiile vor fi verificate şi vor avea loc noi interviuri, apoi suntem conduşi *„pe carantină"*, la penultimul etaj al unei clădiri imense în lungime.

Începe o perioadă de aşteptare şi separare plină de emoţii, cu reguli de rutină care trebuiesc respectate pentru siguranţa tuturor, etc.

Condiţiile din carantină nu au fost tocmai bune. Eram cam 8 - 10 persoane de diferite naţionalităţi într'o cameră, iar spaţiul destul de aglomerat. Întreg etajul este plin de asemenea camere, o atmosferă aproape sufocantă. Toaletele sunt neîngrijite, ceea ce adaugă un discomfort suplimentar. Menţinerea unui nivel de igienă adecvat se face deosebit de greu. Comunicarea cu etajele inferioare este restricţionată, iar acest fapt accentuează şi mai mult sentimentul de izolare.

Sunt şi români în acest conglomerat de naţionalităţi. Ne împrietenim, schimbăm impresii, depănăm amintiri, ne încurajăm reciproc şi privim cu speranţă către viitor. Unii vor să rămână în diverse ţări din Europa unde au rude apropiate, alţii vor să meargă în Canada, America, Australia.

Una dintre puţinele modalităţi de a mă menţine ocupat şi de a face faţă stresului, au fost plimbările pe culoarele lungi. Este de înţeles că această perioadă a fost dificilă şi plină de greutăţi. Foarte mulţi polonezi[6], cehi, est-germani, albanezi, câţiva unguri şi tot aşa.

Într'una din zile, aflu printr'un prieten că un român are în posesie câteva numere dintr'o revistă românească tipărită în Spania. Cum? O publicaţie făcută de românii refugiaţi? Aşa am făcut cunoştinţă cu revista *„Carpaţii”* editată de Traian Popescu la Madrid. Mi le-a împrumutat cu greu; luam contact cu presa liberă din exil, ba mai mult, presa legionară. Pentru mine, un moment crucial.

Presa liberă a avut un impact semnificativ asupra refugiaţilor, oferindu-le o sursă de informaţii nefiltrate şi o conexiune cu realitatea din afara lagărului.

---

[6] - Mulți dintre polonezi erau pur și simplu *aruncați afară,* după cum am aflat chiar de la ei, ca opozanți ai regimului. Luaseră parte la mișcările de protest care au avut loc în porturile poloneze sau pe teritoriul țării lor, iar această formă era considerată optimă de regimul comunist pentru a se *debarasa* de ei atunci când presiunile, persecuțiile și teroarea exercitată nu dădeau rezultate. Cei mai mulți soseau cu mașinile, împreună cu întreaga familie. Numărul lor va crește simțitor de altfel în cursul următorilor ani, odată cu înființarea mișcării „Solidaritatea”.

Un alt grup numeros era cel al est-germanilor care, la rândul lor, în urma numeroaselor măsuri de austeritate impuse de regim, persecuțiilor din partea poliției secrete „Stasi” etc., reușeau să ajungă în Austria în diverse forme. Cei mai mulți erau triați și relativ rapid trimiși în Germania de Vest, o parte chiar la rudele lor despărțite la finele celui de al 2-lea război mondial.

Pentru mulţi refugiaţi, citirea publicaţiilor din exil precum revista *“Carpaţii”,* a fost esenţială pentru menţinerea moralului şi a speranţei, ajutându-i să rămână informaţi şi conectaţi cu realităţile. Continuarea luptei împotriva comunismului, această chemare care se repeta în paginile revistei, m’a întărit şi mi-a dat un imbold pentru viaţa şi pentru activitatea mea ulterioară în exil.

Faptul că revista *„Carpaţii”* cum şi alte publicaţii în limba română - cum am observat ulterior - se păstrau şi se împrumutau între refugiaţi, arată cât erau de preţioase şi de importante. Prezentarea realităţilor, cu o diversitate de opinii, în contrast cu propaganda comunistă pe care o citisem în ţară, a reprezentat o sursă importantă de informaţii şi de claritate pentru mine şi mulţi alţi refugiaţi.

După perioada de carantină, câteva săptămâni am rămas în lagăr. Selectaţi, o parte dintre noi au fost repartizaţi la diverse pensiuni. Eu am ajuns în St. Georgen im Attergau, un loc frumos şi liniştit, situat în regiunea Oberösterreich din Austria între oraşele Linz şi Salzburg. Această schimbare mi-a oferit, în sfârşit, un sentiment de stabilitate şi normalitate după perioada dificilă din lagăr.

*
* *

Şi tot de aici, am plecat în vara anului următor în America...

S F Â R Ş I T

Lagărul de refugiați din Traiskirchen în câteva ipostaze

Intrarea principală a lagărului de refugiați din Traiskirchen, Otto Glöckel Straße 24, așa cum arăta în acei ani (aproximativ ca și în imaginea de față). În stânga, clădirea administrației lagărului (Lagerleitung). *Foto: Tony Griffen, 1999.*

Intrarea principală a lagărului de refugiați așa cum arată astăzi (*via Google Street view*).

Cea de a 2-a intrare în lagărul de la Traiskirchen rezervată autorităților lagărului. În fundal, clădiri aferente care îndeplineau diverse funcțiuni.

Clădirea principală a lagărului unde erau cazați refugiații; la mijloc, se găsea sala de mese. Alte clădiri din complex erau destinate familiștilor, etc.[7]

[7] - La începutul anilor ’80, serviciul secret austriac a descoperit și arestat un spion din conducerea lagărului, care transmitea de mai mulți ani date și informații serviciilor secrete din est cu privire la refugiații înregistrați în lagăr. Din păcate, nu cunosc alte amănunte despre cele ce s’au întâmplat ulterior în cazul acestui agent.

© Copyright / 2025
Toate drepturile rezervate

Tuturor celor
care în
încercarea lor
de a ajunge în
Libertate
au fost uciși la
granițele
României